

บทที่ ๒

ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย

๑. ความหมายของสำนวน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้ให้ความหมายของคำว่า สำนวนไว้ว่า "...สำนวน น. โวหาร ทำนองพูด ถ้อยคำที่เรียบเรียง ถ้อยคำที่ไม่ถูก ไวยากรณ์ แต่รับใช้เป็นภาษาที่ถูกต้อง การแสดงถ้อยคำออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษา หนึ่ง ๆ หรือหนังสือแบบหนึ่ง ๆ ลักษณะนามใช้เรียกข้อความรายหนึ่ง ๆ"^๑

นอกจากนี้ พจนานุกรมฉบับดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า สำนวนไว้ว่า "...สำนวน ก. พูดจาหกลึกเสียงไม่ให้ความเข้าใจตรง ๆ เล่นถ้อยคำ"^๒

ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาทร) ก็ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า สำนวน ไว้ดังนี้

คำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใดแยกออกได้กว้าง ๆ เป็น สองอย่าง อย่างหนึ่งพูดตรงไปตรงมาตามภาษาธรรมดา พูดออกมาก็เข้าใจ ได้ทันที อีกอย่างหนึ่งพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมา แต่ให้มีความหมายในคำพูด นั้น ๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันที ถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจหรือ

^๑ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๓ พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๑๕), หน้า ๕๐๔ - ๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๕.

บางที่คิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็น
ชั้นเชิงนี้เราเรียกกันว่า "สำนวน" คือคำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้าน
เขาเรียกกันว่า "พูดสำบัดสำนวน"^๑

ความหมายของคำว่า สำนวนและสำบัดสำนวนข้างต้น ตรงกับความหมายของคำ
idiom ในภาษาอังกฤษที่ว่า "...ข้อความหรือถ้อยคำที่เป็นที่ยอมรับว่ามีความหมายไม่ตรง
ตามจากตัวอักษร"^๒ และ "...ข้อความหรือถ้อยคำที่มีความหมายพิเศษไปจากที่ใช้กัน หรือที่
มีลักษณะพิเศษเฉพาะทางไวยากรณ์"^๓

คำว่าสำนวนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้นอกจากมีความหมายดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว
ยังมีความหมายรวมถึงคำพังเพยและสุภาษิตด้วย ทั้งนี้เพราะมีสำนวนจีนไม่น้อยที่มาจากสุภาษิต
และคำพังเพย ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านจำนวนคำ สัมผัส
การซ้ำคำ การเลือกใช้คำ หน้าที่ และความหมาย

^๑ กาญจนาคพันธุ์. สำนวนไทย พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น
๒๔๒๒), หน้า ๑.

^๒ Webster's New World Dictionary of the American Language
(New York: The World Publishing Company, 1960), p. 370. "idiom...
an accepted phrase or expression having a meaning different from
the literal".

^๓ The New Webster Encyclopedic Dictionary of the English
Language (New York: Grolier, 1970) 1 : 420. "idiom...a phrase or
expression having a special meaning from usage, or a special
grammatical character."

ก่อนที่จะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย ควรจะกล่าวถึงความหมายของ "คำ" เพื่อที่จะได้เข้าใจตรงกัน พระยาอุปกิตศิลปสารได้อธิบายไว้ว่า "คำ" ในคำราชากรณมีความหมายต่างกันเป็น ๓ อย่างคือ

๑. ความหมายว่า พยางค์หนึ่ง ๆ คือเสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ ดังที่ใช้อยู่ในคำราชากรณวิธีว่า คำเป็น คำตาย และที่ใช้ในคำราชากรณลักษณะว่า คำควบ คำลหุ หรือจำนวนคำที่ใช้ในวรรคหนึ่ง ๆ ของคำประพันธ์ว่า โคลงบทนั้นมีเท่านั้นคำ ฉันท์บทนี้มีเท่านั้นคำ เป็นต้น

๒. ...

๓.^๑

เมื่อกล่าวถึงจำนวนคำในสำนวนจีนและสำนวนไทยจะถือว่าคำมีความหมายตามความหมายที่ ๑ คือหมายถึงเสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำนวนจีนที่มี ๓ คำ

替 罪 羊
tì zuì yáng
แทน ขาป แพะ
แพะรับบาป

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

殺 鷄 取 卵
shā jī qǔ luǎn
ฆ่า ไก่ เอา ไข่

สำนวนไทยที่มี ๓ คำ

น้ำลายไหล

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

ข้าวยากหมากร้าง

๒. ลักษณะทั่วไปของสำนวน

๒.๑ ลักษณะทั่วไปของสำนวนจีน

^๑ พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ เปรียญ). หลักภาษาไทย.

(กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๔๔.

๒.๑.๑ จำนวนคำ

สำนวนจีนอาจมีตั้งแต่ ๓ คำจนถึง ๑๖ คำ แต่ส่วนใหญ่แล้ว

จะมี ๔ คำ ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๓ คำ

破天荒

pò tiān huāng

ทำให้แตก ฟ้า เรืองว้าง

ทำให้ท้องฟ้าแตกออก

หมายความว่ามิปรากฏเป็นครั้งแรก

棚路虎

lán lù hǔ

ขวาง ทาง เสือ

เสือกขวางทาง

หมายถึงสิ่งที่เป็นอุปสรรคแห่งความก้าวหน้าของกิจการงาน^๑

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

揮金如土

huī jīn rú tǔ

ใช้ ทอง เหมือน ดิน

冰天雪地

bīng tiān xuě dì

น้ำแข็ง ฟ้า หิมะ ดิน

พื้นน้ำแข็งดินหิมะ

หมายความว่าพื้นดินปกคลุมไปด้วยหิมะกับน้ำแข็ง อากาศ

เย็นเยือกหนาวจัด

สำนวนจีนซึ่งยกมาประกอบคำอธิบายในบทนี้ ถ้าสำนวนใดที่คำแปลรวมบอกความหมายชัดเจนอยู่แล้ว ผู้วิจัยจะไม่อธิบายความหมายของสำนวนนั้นอีก ถ้าสำนวนใดที่คำแปลรวมไม่สื่อความหมายชัดเจนนัก ผู้วิจัยก็จะอธิบายความหมายของสำนวนนั้นอีกขึ้นหนึ่ง.

สำนวนจีนที่มี ๕ คำ

無風不起浪
wú fēng bù qǐ làng

ไม่มี ลม ไม่ เกิด คลื่น

依樣畫葫蘆
yī yàng huà hú lú

ตาม แบบ วาด น้ำเต้า

วาดรูปน้ำเต้าตามแบบ

หมายความว่าทำตามแบบทุกอย่างโดยไม่มีความคิดริเริ่ม

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

一蟹不如一蟹
yī xiè bù rú yī xiè

หนึ่ง ปู ไม่ เหมือน หนึ่ง ปู

ปูแต่ละตัวยิ่งมายิ่งไม่ดี

หมายความว่าคนหรือของที่ยิ่งมายิ่งไม่ดี

掛羊頭，賣狗肉
guà yáng tóu, mài gǒu ròu

แขวน แกะ หัว ขาย หมา เนื้อ

แขวนหัวแกะ ขายเนื้อหมา

หมายความว่า เอาของดีมาหลอกก่อนแล้วขายของเลวให้

สำนวนที่มี ๗ คำ

一寸光陰一寸金
yī cùn guāng yīn yī cùn jīn

หนึ่ง นิ้ว เวลา หนึ่ง นิ้ว ทอง

เวลาหนึ่งนิ้ว มีค่าเท่ากับทองคำหนึ่งนิ้ว

有其父，必有其子
yǒu qí fù, bì yǒu qí zǐ

มี พ่ออย่างไร ต้อง มี ลูกอย่างนั้น

สำนวนจีนที่มี ๘ คำ

一波未平，一波又起
yī bō wèi píng, yī bō yòu qǐ

หนึ่ง ลูกคลื่น ไม่ สงบ หนึ่ง ลูกคลื่น อีก เกิดขึ้น

คลื่นลูกหนึ่งยังไม่สงบ คลื่นอีกลูกหนึ่งก็เกิดขึ้น

หมายความว่า เรื่องหนึ่งยังไม่เรียบร้อย เรื่องที่สองก็เข้าซ้ำเติม

三天打魚，兩天晒網
sān tiān dǎ yú, liǎng tiān shài wǎng

สาม วัน จับ ปลา สอง วัน ตาก แห

จับปลาสามวัน ตากแหสองวัน

หมายความว่าทำงานอย่างไม่เอาจริงเอาจัง หยุดทำงานอยู่เรื่อย ๆ

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

搬起石頭打自己的脚
bān qǐ shí tou dǎ zì jǐ de jiǎo

ยก ขึ้น ก้อนหิน ทุ่ม ตัวเอง ของ เท้า

ยกก้อนหินขึ้นทุ่มเท้าตัวเอง

หมายความว่าทำเองรับเอง

做一天和尚，撞一天鐘
zuò yī tiān hé shāng, zhuàng yī tiān zhōng

เป็น หนึ่ง วัน พระ ย่ำ หนึ่ง วัน ระฆัง

เป็นพระอยู่หนึ่งวันก็ย่ำระฆังไปหนึ่งวัน

หมายความว่าทำงานแบบขอไปที

สำนวนจีนที่มี ๑๐ คำ

路遙知馬力，事(日)久見人心
lù yáo zhī mǎ lì, shì(rì) jiǔ jiàn rén xīn

หนทางไกล รู้ ม้า แรง กาล นานเข้า รู้ คน ใจ

หนทางไกลรู้แรงม้า กาลนานเข้ารู้ใจคน

若要人不知，除非己莫為
ruò yào rén bù zhī, chū fēi jǐ mò wéi

ถ้า ต้องการจะให้ คนอื่น ไม่ รู้ นอกจาก ตัวเอง อย่า ทำ

ถ้าต้องการจะให้คนอื่นไม่รู้ ตัวเองก็ต้องอย่าทำ

สำนวนจีนที่มี ๑๑ คำ

明察秋毫之末，而不見與薪
míng chá qiū háo zhī mò, ér bù jiàn yú xīn

คมคาย สายตาเห็น ชนอ่อน ส่วนปลาย แต่ ไม่เห็น เกรียน ฟืน

สายตาคมคายสามารถเห็นส่วนปลายของชนอ่อน แต่กลับมองไม่เห็น

พินทั้งเกรียน

หมายความว่า เห็นแต่ของเล็ก ๆ น้อย ๆ ของใหญ่กลับมองไม่เห็น

人不可貌相，海水不可斗量
rén bù kě mào xiàng, hǎi shuǐ bù kě dòu liáng

คน ไม่ได้ ดู หน้าตา ทะเล น้ำ ไม่ได้ ดัง ดวง

ดูคนจากหน้าตาไม่ได้ น้ำทะเลใช้ดังดวงไม่ได้

หมายความว่าคนเราดีหรือชั่ว เก่งหรือไม่เก่งนั้น จะดูหรือทายตาม

ลักษณะรูปร่างหน้าตานั้นหาได้ไม่

สำนวนจีนที่มี ๑๒ คำ

三個臭皮匠，合成一個諸葛亮
sān gè chòu pí jiàng, hé chéng yí gè zhūgē Liàng

สาม คน ช่างประรองเท้าหนัง รวมกัน เป็น หนึ่ง คน จู๊กัดเหสียง(ขงเบ้ง)

ช่างปะรองเท้าหนึ่งสามคน รวมกันเป็นขงเบ้งหนึ่งคน

หมายความว่าคนมากปัญหาก็มาก เมื่อมีปัญหาก็จะต้องแก้ไข ถ้าต่างฝ่าย
หาหรือกันแล้ว ย่อมหาวิธีที่ดีในการแก้ปัญหาได้

浑水越澄越清，真理越辩越明
hún shuǐ yuè dèng yuè qīng, zhēn lǐ yuè biàn yuè míng

ขุ่น น้ำ ยิ่ง ตกตะกอน ยิ่งใส สัจจญาณ ยิ่ง ถก ยิ่ง ชัดแจ้ง

น้ำขุ่นยิ่งตกตะกอนยิ่งใส สัจธรรมยิ่งถกยิ่งชัดแจ้ง

สำนวนจีนที่มี ๑๓ คำ

心專才能绣花，心静才能织得麻

xīn zhuān cái néng xiù huā, xīn jìng cái néng zhī dé má

ตั้งใจ จึงจะ ได้ เย็บปักถักร้อย ใจเย็น จึงจะ ได้ สาน แน่นสนิท

มีความตั้งใจจึงจะเย็บปักถักร้อยได้ ใจเย็นจึงจะสานได้แน่นสนิท

不要看人的衣服，要看人的肺腑

bú yào kàn rén de yī fu, yào kàn rén de fēi fù

ไม่ควร ดู คน ของ เสื้อผ้า ควร ดู คน ของ ปอด ตับไต ไส้พุง

ไม่ควรดูเสื้อผ้าของคน ควรดูปอดและตับไตไส้พุงของคน

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

各人自扫门前雪，莫管他人瓦上霜

gè rén zì sǎo mén qián xuě, mò guǎn tā rén wǎ shàng shuāng

霜
shuāng

ต่าง คน ตัวเอง กวาด ประตู หน้า chimะ ไม่ ยุ่งเกี่ยว บ้านอื่น

กระเบื้อง บน น้ำค้างแข็ง

ต่างคนต่างกวาด เฉพาะchimะหน้าบ้านตัวเอง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับน้ำค้างแข็ง

ที่ตกอยู่บนกระเบื้องของบ้านอื่น

หมายความว่าเอาแต่ตัวรอดคนเดียว ไม่สนใจโยคีเรื่องความทุกข์ของ

คนอื่น

忠言逆耳利於行，良藥苦口利於病。
zhōng yán nì ěr lì yú xíng liáng yào kǔ kǒu lì yú bìng,

สัตย์ คำ ชัด หู เป็นประโยชน์ แก่ ความประพฤติ โอสถ ขม ปาก เป็นประโยชน์ แก่

คนไข้

คำสัตย์ชัดหูเป็นประโยชน์แก่ความประพฤติ โอสถขมปากเป็นประโยชน์แก่คนไข้

สำนวนจีนที่ ๑๔ คำ

癩蛤蟆剥皮眼不闭，甲鱼剖腹心不死
lái há ma bāo pí yǎn bù bì, jiǎ yú pōu fù xīn bù sǐ

คางคก ถลก หนัง ตา ไม่ ปิด. ตะพาน้ำ ผ่า ท้อง ใจ ไม่ ตาย

คางคกถูกถลกหนังแล้วแต่ตาไม่ปิด ตะพาน้ำถูกผ่าท้องแล้วแต่ใจไม่ตาย

หมายความว่าไม่ยอมแพ้

紙做花兒不結果，蠟做心兒見不得火

zhǐ zuò huā er bù jié guǒ, là zuò xīn er jiàn bù dé huǒ

กระดาษ ทำ ดอกไม้ ไม่ ออกผล ชีผึ้ง ทำ หัวใจ เห็น ไม่ได้ ไฟ

ดอกไม้ที่ทำด้วยกระดาษจะไม่ออกผล หัวใจที่ทำด้วยชีผึ้งจะโดนไฟไม่ได้

หมายความว่าคำพูดและการกระทำจะด้วยความจริงใจหรือไม่นั้น ศูสูงนั้ได้ง่าย

สำนวนจีนที่ ๑๖ คำ

不鳴則已，一鳴驚人。不飛則已，一飛冲天。

bù míng zé yǐ, yì míng jīng rén, bù fēi zé yǐ, yì fēi chōng tiān.

ไม่ ร้อง ก็ ตาม พอ ร้อง ตกใจ คน ไม่ บิน ก็ ตาม พอ บิน บุกฟ้า

ถึงจะร้องหรือไม่ก็ตาม พอร้องขึ้นแล้วก็ทำให้คนตื่นตกใจกลัว

ถึงจะบินหรือไม่ก็ตาม พอบินขึ้นแล้วก็บุกถึงฟ้า

หมายความว่าพอทำขึ้นมาครั้งแรกชื่อเสียงก็โด่งดังทันที

一手捉不住兩條魚，一眼看不清兩行書

yì shǒu zhuō bú zhù liǎng tiáo yú, yì yǎn kàn bù qīng liǎng háng shū

หนึ่ง มือ จับ ไม่ อยู่ สอง ตัว ปลา หนึ่งตา อ่าน ไม่ ชัด สอง บรรทัด หนังสือ

มือเดียวจับปลาสองตัวไม่อยู่ ตาเดียวอ่านหนังสือสองบรรทัดไม่ชัด

นำสังเกตว่า ส่วนวนจิ้นที่มีตั้งแต่ ๖ คำขึ้นไปจนถึง ๑๖ คำมักจะแบ่งได้เป็น ๒ วรรค และจำนวนคำในแต่ละวรรคจะ เท่ากันหรือเกือบเท่ากัน

ตัวอย่าง

ส่วนวนจิ้นที่มี ๖ คำ

quà yáng tóu, mài gǒu ròu* (หน้า ๒๔)

แขวนหัวแกะ ขายเนื้อหมา

ส่วนวนจิ้นที่มี ๗ คำ

yǒu qí fù, bì yǒu qí zǐ (หน้า ๒๖)

มีพ้อย่างไร ต้องมีลูกอย่างนั้น

ส่วนวนจิ้นที่มี ๘ คำ

sān tiān dǎ yú, liǎng tiān shài wǎng (หน้า ๒๖)

จับปลาสามวัน ตากแหสองวัน

ส่วนวนจิ้นที่มี ๙ คำ

zuò yī tiān hé shāng, zhuàng yī tiān zhōng (หน้า ๒๖)

เป็นพระหนึ่งวัน ก็ย่ำระฆังไปหนึ่งวัน

ส่วนวนจิ้นที่มี ๑๐ คำ

lù yáo zhī mǎ lì, shì (rì) jiǔ jiàn rén xīn (หน้า ๒๗)

หนทางไกลรู้แรงม้า กาลนานเข้าใจคน

* ส่วนวนจิ้นที่บอกเลขหน้าในวงเล็บอยู่ข้างหลังด้วยนั้น หมายความว่า เป็นส่วนวนที่แยกกล่าวถึงแล้วในบท ที่ ๒ นี้ เมื่อกล่าวถึงส่วนวนนั้น ๆ อีกในบทเดียวกันนี้ ผู้วิจัยจะให้แต่เสียงอ่านด้วย สัทอักษรและคำแปลรวมของส่วนวนนั้น ส่วนตัวหนังสือจีน คำแปลคำต่อคำและความหมายของส่วนวนนั้น ผู้อ่านจะดูได้จากหน้าที่ส่วนวนนั้น ๆ ปรากฏเป็นครั้งแรกในบทนี้ โดยพลิกไปดูที่เลขหน้า ซึ่งบอกไว้ในวงเล็บ

สำนวนจีนที่มี ๑๑ คำ

rén bù kě mào xiàng, hái shuǐ bù kě dòu liáng (หน้า ๒๗)

ทุกคนจากหน้าตาไม่ได้ น้ำทะเลใช้ตั้งดวงไม่ได้

สำนวนจีนที่มี ๑๒ คำ

sān gè chǒu pí jiàng, hé chéng yì gè zhūgé Liàng (หน้า ๒๗)

ช่างประรองเท้าหนึ่งสามคน รวมกันเป็นจุดกตเสียง(ขงเบ้ง)หนึ่งคน

สำนวนจีนที่มี ๑๓ คำ

xīn zhuān cái néng xiù huā, xīn jìng cái néng zhī dé má (หน้า ๒๘)

มีความตั้งใจจึงจะเย็บปักถักร้อยได้ ใจเย็นจึงจะสานได้แน่นสนิท

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

zhōng yán nì ěr lì yú xíng, liáng yào kǔ kǒu lì yú bìng (หน้า ๒๘)

คำสัตย์ซัดหูเป็นประโยชน์แก่ความประพฤติ โอสถขมปากเป็นประโยชน์แก่คนไข้

สำนวนจีนที่มี ๑๕ คำ

zhǐ zuò huā er bù jié guo, là zuò xīn er jiàn bù dé huó (หน้า ๒๘)

ดอกไม้ที่ทำด้วยกระดาษจะไม่ออกผล หัวใจที่ทำด้วยซี่ผึ้งจะโดนไฟไม่ได้

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ

yí shǒu zhuō bú zhù liǎng tiáo yú, yì yǎn kàn bù qīng liǎng háng shù (หน้า ๒๘)

มือเดียวจับปลาสองตัวไม่อยู่ ตาเดียวอ่านหนังสือสองบรรทัดไม่ชัด

นอกจากนี้ในสำนวนจีนที่มี ๑๑ คำ ๑๓ คำ และ ๑๖ คำนั้น บางสำนวนอาจแบ่งได้เป็น ๓ หรือ

๔ วรรค

ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๑๑ คำ

魚靠水, 水帮魚, 魚水不分离
yú kào shuǐ, shuǐ bāng yú, yú shuǐ bù fēn lí

ปลาพึ่งน้ำ น้ำช่วยปลา น้ำไม่แยกกัน

ปลาพึ่งน้ำ น้ำช่วยปลา ปลากับน้ำไม่แยกจากกัน

สำนวนจีนที่มี ๑๓ คำ

海有底，山有頂，技術革命無止境
 hǎi yǒu dǐ, shān yǒu dǐng, jì shù gé mìng wú zhǐ jìng

ทะเลมีก้นภูเขา มี ยอด เทคโนโลยี ปรุปรุ ไม่มี ที่สิ้นสุด

ทะเลมีก้น เขามียอด การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่มีที่สิ้นสุด

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ

不鳴則已，一鳴驚人，不飛則已，一飛衝天
 bù míng zé yǐ, yī míng jīng rén, bù fēi zé yǐ, yī fēi chōng

tian (หน้า ๒๔)

ถึงจะร้องหรือไม่ก็ตาม พอร้องขึ้นแล้วก็ทำให้คนอื่นตกใจกลัว

ถึงจะบินหรือไม่ก็ตาม พอบินขึ้นแล้วก็บุกถึงฟ้า

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า สำนวนจีนส่วนใหญ่จะประกอบด้วยคำ ๔ คำใน

พจนานุกรมสำนวนจีนเล่มเล็ก^๑ ได้รวบรวมสำนวนจีนไว้ ๓๐๑๓ สำนวน ในจำนวนดังกล่าว
 จำนวนที่ประกอบด้วยคำ ๔ คำ มี ๒๔๔๑ สำนวน นับเป็น ๘๑% ส่วนจำนวนที่ประกอบด้วย
 คำนอกจากแบบ ๔ คำนั้น มีเพียง ๑๖๒ สำนวนเท่านั้น นับเป็น ๕% กว่าที่สำนวนจีนส่วนใหญ่
 ประกอบด้วยคำ ๔ คำนั้น อาจจะมีเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. ลักษณะทางด้านเสียง สำนวนจีนที่ประกอบด้วยคำ ๔ คำนั้น นอกจากมีสัมผัสสระ
 และสัมผัสพยัญชนะแล้ว ยังมีการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ให้มีเสียงสูงต่ำสลับกันฟังไพเราะหู
 ตบหู^๒

『漢語成語小詞典』修訂小組， Hànyǔ chéngyǔ
 xiǎo cídiǎn xiū dìng xiǎo zǔ, 漢語成語小詞典。 Hànyǔ
 chéngyǔ xiǎo cídiǎn (พจนานุกรมสำนวนจีนเล่มเล็ก) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๓ (Běijīng:
 shāngwù yìnshūguān, 1972

^๑ ูรายละเอียดข้อ ๒.๑.๒.๑ สัมผัสสระหน้า ๓๓ สัมผัสพยัญชนะ หน้า ๔๒ และการ
 กำหนดเสียงวรรณยุกต์หน้า ๔๗ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

๒. ลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ ส่วนวจนที่ประกอบด้วยคำ ๔ คำ แสดงลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ได้หลายแบบ ซึ่งส่วนวจนที่ประกอบด้วยคำ ๓ คำ แสดงไม่ได้ ส่วนส่วนวจนที่มีจำนวนคำมากกว่า ๔ คำ แม้จะแสดงลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์แบบต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับส่วนวจนแบบ ๔ คำก็จริง แต่ก็ยืดยาวเกินไป ส่วนวจนต้องการความกะทัดรัด ใช้ค่าน้อยกินความมาก

๓. ส่วนวจนที่มี ๔ คำ ประกอบเป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้มากมาย^๑ ส่วนส่วนวจนที่มี ๓ คำและ ๕ คำ มีรูปแบบน้อย เพราะจำนวน ๓ และ ๕ เป็นเลขที่ ทำให้รูปแบบค่อนข้างตายตัว ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้มากเหมือนส่วนวจนที่มี ๔ คำ ส่วนส่วนวจนที่มีตั้งแต่ ๖ คำขึ้นไป แม้จะมีรูปแบบมาก แต่ก็ไม่เป็นที่นิยม เพราะไม่กะทัดรัด

๒.๑.๒ สัมผัส

ส่วนวจนมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะหรือที่เรียกว่าสัมผัสอักษร

๒.๑.๒.๑ สัมผัสสระ

ส่วนวจนมีสัมผัสสระซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ สัมผัสในวรรคเดียวกันและสัมผัสระหว่างวรรค

ก. สัมผัสในวรรค

ส่วนวจนอาจมีสัมผัสสระในวรรคเดียวกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) สัมผัสสระในคำที่อยู่ติดกัน คำที่สัมผัสนั้นอาจอยู่ต้นส่วนวจนกลางส่วนวจนหรือท้ายส่วนวจนก็ได้ ตัวอย่าง

ส่วนวจนที่มี ๔ คำ

亡 羊 補 牢
wáng yáng bǔ láo

^๑ ดูรายละเอียดรูปแบบต่าง ๆ ของส่วนวจนที่ประกอบด้วยคำ ๔ คำ หน้า ๔-๗ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ห้าย และ ล้อม คอก

แกะห้ายล้อมคอก

困獸猶鬥
kùn shòu yóu dòu

ล้อม สัตว์ ยัง ต่อสู้

สัตว์ที่ถูกล้อมไว้ยังต่อสู้

huī jīn rú tǔ (หน้า ๒๔)

ใช้ ทอง เหมือน ดิน

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

獨木不成林
dú mù bù chéng lín

เดียว ไม้ ไม่เป็น ป่า

ไม้ต้นเดียวเป็นป่าไม่ได้

平地一聲雷
píng dì yì shēng léi

ที่ราบ ดิน หนึ่ง เสียง ฟ้าร้อง

เสียงฟ้าร้องดังขึ้นในที่ราบ

หมายถึงมีเสียงราวที่สำคัญเกิดขึ้นโดยฉับพลัน

yī yàng huà hū lǚ (หน้า ๒๔)

วาดรูปน้ำเต้าตามแบบ

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

九牛二虎之力
jiǔ niú èr hǔ zhī lì

เก้า วัว สอง เสือ ของ แรง

แรงของวัวเกี้ยวและเสือสองตัว

หมายความว่าต้องใช้แรงมาก

百聞不如一見

bǎi wén bù rú yí jiàn

ร้อย ฟัง ไม่ เท่า หนึ่ง เห็น

ฟังร้อยครั้งไม่เท่าเห็นด้วยตาครั้งเดียว

無所不用其報

wú suǒ bù yòng qí jì

ไม่มี อะไร ไม่ ใช้อย่าง

ไม่มีอะไรที่ไม่ใช้ความโกงที่สุด

หมายถึงใช้ความโกงและเล่ห์เหลี่ยมในทุกสิ่งทุกอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๗ คำ

強將手下無弱兵

qiáng jiàng shǒu xià wú ruò bīng

เก่ง ขุนพล ได้บังคับ ไม่มี อ่อนแอ ทหาร

ได้บังคับบัญชาของขุนพลที่เก่งไม่มีทหารที่อ่อนแอ

勝敗乃兵家之常

shèng bài nǎi bīng jiā zhī cháng

ชนะ แพ้ คือ นักการทหาร ของธรรมดา

แพ้หรือชนะเป็นเรื่องธรรมดาของนักการทหาร

三過其門而不入

sān guò qí mén ér bù rù

สาม ผ่าน ตัวเอง ประตู แต่ไม่ เข้า

ผ่านหน้าบ้านสามครั้งแต่ไม่เข้าบ้าน

หมายความว่าถึงงานมากและตั้งใจทำงานจนไม่มีเวลาเข้าบ้าน

๒. สัมผัสสระในคำที่มิได้อยู่ติดกัน อาจมีคำอื่นมากั้นคำเดียวหรือหลายคำก็ได้และใน
ที่สัมผัสนั้นอาจอยู่ต้นส่วน กลางส่วนหรือท้ายส่วนก็ได้ ตัวอย่าง

ส่วนจีนที่มี ๔ คำ

螳臂當車

táng bì dāng chē

ตีกแตม แขน ต้าน ล้อรถ

แขนตีกแตมต้านล้อรถ

如影隨形

rú yǐng suí xíng

เหมือน เงา ตาม ตัว

城下之盟

chéng xià zhī méng

กำแพงเมือง ใต้ ที่ สัญญา

สัญญาใต้กำแพงเมือง

หมายความว่า จำต้องเจรจาสงบศึกกับข้าศึกเพราะทหารข้าศึกประชิดเมือง

ส่วนจีนที่มี ๔ คำ

樹倒猢猻散

shù dǎo hū sūn sàn

ต้นไม้ ล้ม ลิง กระจาย

หมายความว่าเมื่อเจ้านายหมดอำนาจไปแล้ว พวกบริวารทั้งหลายก็ต้อง

แตกกระจัดกระจายกันไป

一鼻孔出氣

yí bí kǒng chū qì

เดียว จมูก ๑ ออก ไธ

หายใจจมูกเดียวกัน

貓 走 鼠 伸 腰
māo zǒu shǔ shēn yāo

แมวไป หนู ยืด เอว

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

打 腫 臉 充 胖子
dǎ zhǒng liǎn chōng pàng zi

ตี บวม หน้า อวด อ้วน คน

ตีหน้าบวมอวดตัวว่าเป็นคนอ้วน

หมายความว่าไม่มีความสามารถแต่อวดตัวว่าเก่ง

畢 其 功 于 一 役
bì qí gōng yú yī yì

สำเร็จ งาน ใน หนึ่ง จั้วบ

จั้วบครั้งเดียวสำเร็จงานทั้งหมด

立 于 不 敗 之 地
lì yú bú bài zhī dì

ยืน อยู่ใน ไม้ แท้ ๗ ๗

ยืนอยู่ใน๗๗ไม้แท้

สำนวนจีนที่มี ๗ คำ

無 事 不 登 三 寶 殿
wú shì bù dēng sān bǎo diàn

ไม่มี จูระไม่ ขึ้น ไคร รตน โปสถ์

ไม่มีจูระไม่ขึ้นโบสถ์ไครรตน

หมายความว่าไม่มีจูระก็จะไม่มาหาขอความช่วยเหลือ

yí cùn guāng yīn yí cùn jīn (หน้า ๒๔)

เวลาหนึ่งนิ้วมีค่าเท่ากับทองคำหนึ่งนิ้ว

聽其言而觀其行
 tīng qí yán ér guān qí xíng

ฟัง เขา พูด และ ดู เขา ทำ

ข. สัมผัสสระระหว่างวรรค

จำนวนจีนที่มี ๒ หรือ ๓ หรือ ๔ วรรคจะมีสัมผัสสระระหว่างวรรค ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) ถ้าจำนวนนั้น ๆ มี ๒ วรรค คำที่สัมผัสกันจะเป็นคำสุดท้ายของวรรคแรก กับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ถ้าจำนวนนั้น ๆ มี ๓ วรรค คำที่สัมผัสกันจะเป็นคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ กับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ถ้าจำนวนนั้น ๆ มี ๔ วรรค คำที่สัมผัสกันจะเป็นคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ กับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ ส่วนจำนวนจีนที่มี ๗ คำและ ๔ คำ ที่แบ่งเป็น ๒ วรรคจะไม่มีลักษณะสัมผัสสระแบบนี้

จำนวนจีนที่มี ๖ คำ

人心各，泰山移
 rén xīn qí, Tái Shān yí

คนใจพร้อม ใจเขาย้าย

ทุกคนใจพร้อม ย้ายภูเขาให้เขยื้อนได้

หมายความว่าเมื่อทุกคนพร้อมใจสามัคคีกันแล้ว จะเป็นพลังอันยิ่งใหญ่

水滿塘，谷滿倉
 shuǐ mǎn táng, gǔ mǎn cāng

น้ำเต็ม หนอง ข้าวเต็ม ฉาง

หมายความว่าถ้าน้ำทำบริบูรณ์ ก็จะได้ผลเก็บเกี่ยวที่อุดมสมบูรณ์

泰山 — Tái Shān เป็นภูเขาที่มีชื่ออยู่ในมณฑล Shāndōng ของจีน

สำนวนจีนที่ ๘ คำ

王婆賣瓜，自賣自誇

Wáng pó mài guā, zì mài zì kuā

หวาง แม่ยาย ขาย แดง ขาย เอง ชม เอง

แม่ยายหวางขายแดง ขายเองชมเอง

หมายความว่า ชมว่าของของตัวเองนั้นดีกว่าคนอื่น

身怕不動，腦怕不用

shēn pà bú dòng, nǎo pà bú yòng

ว่างกาย กลัว ไม่ เคลื่อนไหว สมอง กลัว ไม่ ใช้

สำนวนจีนที่ ๑๐ คำ

人勤地出寶，人懶地生草

rén qín dì chū bǎo, rén lǎn dì shēng cǎo

คน ขยัน ดิน ออก ทรัพย์ คน ชี้เกียจ ดิน เกิด หญ้า

หมายความว่าต้องขยันทำนาจึงจะได้ผลดี

打虎要打頭，殺鷄要割喉

dǎ hǔ yào dǎ tóu, shā jī yào gē hóu

ตี เสือ ต้อง ตี หัวฆ่า ไก่ ต้อง เชือด คอ

หมายความว่าจะทำเรื่องอะไรต้องจับจุดของมันให้ถูก

สำนวนจีนที่ ๑๑ คำ

好種出好苗，好葫蘆出好瓢

hǎo zhǒng chū hǎo miáo, hǎo hú lú chū hǎo piáo

ดี เมล็ดพันธุ์ ออกดี ต้นอ่อน ดี น้ำเต้า ออก ดี กระบวย

เมล็ดพันธุ์ดีออกต้นอ่อนที่ดี น้ำเต้าดีทำออกมาเป็นกระบวยที่ดี

rén bù kě mào xiàng, hái shuǐ bù kě dòu liáng (หน้า ๒๗)

ดูคนจากหน้าตาไม่ได้ น้ำทะเลใช้ล้างตวงไม่ได้

สำนวนจีนที่ ๑๒ คำ

hún shuǐ yuè dèng yuē qīng, zhēn lí yuē biàn yuē míng (หน้า ๒๘)

น้ำขุ่นยิ่งตกตะกอนยิ่งใส สัจธรรมยิ่งถกยิ่งชัดแจ้ง

人心高過天，做了皇帝想成仙

rén xīn gāo guò tiān, zuò liǎo huáng dì xiǎng chéng xiān

คนใจสูงกว่าฟ้า เป็นแล้ว ช่างเต้ อยาก เป็น เทวดา

ใจคนสูงกว่าฟ้า เป็นช่างเต้แล้วยังอยากจะเป็นเทวดา

สำนวนจีนที่ ๑๓ คำ

bú yào kàn rén de yī fú, yào kàn rén de fèi fú (หน้า ๒๘)

ไม่ควรดูเสื้อผ้าของคน ต้องดูปอดและตับไตไส้พุงของคน

hái yǒu dǐ, shān yǒu dǐng, jì shù gé míng wú zhǐ jìng (หน้า ๓๑)

ทะเลมีก้น ภูเขาไม่มียอด การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่มีที่สิ้นสุด

สำนวนจีนที่ ๑๔ คำ

又要馬兒跑得好，又要馬兒不吃草

yòu yào mǎ ér pǎo de hǎo, yòu yào mǎ ér bù chī cǎo

ทั้ง ต้องการ ม้า รุ่ง อย่าง เร็ว ทั้ง ต้องการ ม้า ไม่ กิน หญ้า

ทั้งต้องการให้ม้ามันรุ่งเร็ว ทั้งต้องการไม่ให้ม้ามันกินหญ้า

หมายความว่า อยากได้ผลดีหรืออยากได้กำไรแต่ไม่ยอมลงทุนนั้น มันเป็นเรื่อง

ที่เป็นไปไม่ได้

石頭雖小壘成山，羊毛雖細

shí tóu suī xiǎo lěi chéng shān, yáng máo suī xì

หิน ก้อน แม้วว่า เล็ก กอง เป็น ภูเขา กระ ขน แม้วว่า เล็ก

織成氈
zhī chéng zhān

ทอ เป็น พรม

ก้อนหินแม้ว่าจะ เล็กแต่กอง เป็นภูเขาได้ ขนแกะแม้ว่าจะ เล็กแต่ทอ เป็นพรมได้
หมายความว่าเมื่อรวมจำนวนเล็ก ๆ แล้ว ก็สามารถกลายเป็นจำนวนใหญ่ได้

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

zhǐ zuò huā er bù jié guǒ, là zuò xīn er jiàn bù dé huǒ (หน้า ๒๔)

ดอกไม้ที่ทำด้วยกระดาษจะไม่ออกผล หัวใจที่ทำด้วยซี่ผึ้งจะโดนไฟไม่ได้

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ

一個人說話全有理，兩個人說
yí gè rén shuō huà quán yǒu lǐ, liǎng gè rén shuō

หนึ่ง คน คน พูด หมด มี เหตุผล, สอง คน คน พูด

話見高低

huà jiàn gāo dī

เห็น สูง ต่ำ

คนเดียวพูดมีเหตุผลหมด สองคนพูดจึงเห็นสูงต่ำ

หมายความว่า มีการเปรียบเทียบจึงจะเห็นได้ว่าดีหรือชั่วผิดหรือถูก

飢不擇食，寒不擇衣，慌不擇路，

jī bù zé shí, hán bù zé yī, huāng bù zé lù

หิว ไม่ เลือก อาหาร หนาว ไม่ เลือก เสื้อผ้า รีบร้อน ไม่ เลือก ทาง

貧不擇妻。

pín bù zé qī

ยากจน ไม่ เลือก เมีย

๒) สัมผัสสระระหว่างคำสุดท้ายของวรรคแรกกับคำแรกของวรรคที่สอง ลักษณะ

นี้มีปรากฏอยู่ในสำนวนจีนที่มี ๘ คำ เท่านั้น ตัวอย่าง

金玉其外，敗絮其中

jīn yù qí wài, bài xù qí zhōng

ทอง หยก ข้างนอก เลว ปุยฝ้าย ข้าง ใน

ข้างนอกเป็นหยกเป็นทอง ข้างในเป็นปุยฝ้ายที่เลว

流水不腐，戶樞不蠹

liú shuǐ bù fǔ, hù shū bù dù

ไหล น้ำ ไม่ เน่า ประตู เคี้ยว ไม่ ผุ

น้ำไหลไม่เน่า ประตูปิดเปิดเสมอเคี้ยวไม่ผุ

หมายความว่าสิ่งของที่มีการเคลื่อนไหวบ่อยนั้น จะไม่ผุพังหรือเสื่อมได้ง่าย ๆ

๒.๑.๒.๒ สมบัติสพัญชนะ

สำนวนจีนมีสมบัติสพัญชนะ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

ก. สมบัติสพัญชนะในวรรค

สำนวนจีนอาจมีสมบัติสพัญชนะในวรรคเดียวกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) สมบัติสพัญชนะในคำที่อยู่ติดกัน คำที่สมบัติสพัญชนะนั้นอาจอยู่ ต้นสำนวน กลางสำนวน

หรือท้ายสำนวนก็ได้ ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

唇齒相依

chún chǐ xiāng yī

ริมฝีปาก กับ ฟัน ชึ่งกัน อาศัย

ริมฝีปากกับฟันต้องอาศัยชึ่งกันและกัน

五體投地

wú tǐ tóu dì

ห้า ร่าง จรด พื้น

เบญจางคประดิษฐ์

คือการกราบโดยเอาเข่าทั้งสอง มือทั้งสองและศีรษะจรดลงกับพื้น ซึ่งหมายความว่า

เสื่อมใสอย่างมากที่สุด

豺狼當道

chái láng dāng dào

หมาไน หมาป่า ขวาง ทาง

หมาไนและหมาป่าขวางทาง

หมายความว่า ชุมนางทรยศ กุมอำนาจการปกครอง

สำนวนจีนที่มี ๕ คำ

yí yàng huà hú lú (หน้า ๒๕)

วาดรูปหน้าเต้าตามแบบ

māo zǒu shù shēn yāo (หน้า ๓๗)

แมวไปทเหตุิดเอา

一去不復返

yí qù bù fù fǎn

พอ ไป ไม่ อีก กลับมา

เมื่อผ่านพ้นไปแล้วก็ไม่มีวันกลับคืนมาอีก

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

有眼不識泰山

yǒu yǎn bù shí Tài Shān

มี ตา ไม่ รู้จัก ภูเขาไท่ซัน

หมายความว่า ได้เห็นไต่ยืนน้อย ไม่รู้จักบุคคลที่สำคัญและโด่งดัง

遠水不救近火

yuǎn shuǐ bù jiù jìn huǒ

ไกล น้ำ ไม่ ดับ ไกล ไฟ

น้ำไกลดับไฟไกลไม่ได้

五十步笑百步

wǔ shí bù xiào bǎi bù

ห้าสิบ ก้าว หัวเราะ ร้อย ก้าว

ห้าสิบก้าวหัวเราะเยาะเย้ยร้อยก้าว

ในการสู้รบ ทหารที่วิ่งหนีห้าสิบก้าวหัวเราะเยาะทหารที่วิ่งหนีร้อยก้าว

หมายความว่าต่างก็มีความผิดหรือข้อบกพร่องเหมือนกัน ต่างกันเพียงหนักเบาเท่านั้นเอง

สำนวนจีนที่ ๗ คำ

勿謂言之不預也
wù wèi yán zhī bú yù yě

อย่า กล่าวว่่า พูด ไม่ เตรียมมาก่อน นะ
อย่ากล่าวว่่าไม่ได้พูดเตรียมมาก่อนนะ

今朝有酒今朝醉
jīn zhāo yǒu jiǔ jīn zhāo zuì

นี้ เข้า มี เหล้า นี้ เข้า เม้า
วันนี้มีเหล้าวันนี้เม้า

หมายความว่าหาความสุขสบายเฉพาะหน้าไม่คิดถึงการไกล

識時務者為俊傑
shí shí wù zhě wéi jùn jié

รู้จัก เข้ากับ เหตุการณ์ ผู้ คิล ผู้ ล้ำเลิศ
ผู้ที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์นั้นคือผู้ล้ำเลิศ

สำนวนจีนที่ ๘ คำ

得道多助，失道寡助
dé dào duō zhù, shī dào guǎ zhù

ได้ อรรวม มาก ช่วย ไร้ อรรวม น้อย ช่วย
มีอรรวมคนช่วยมาก ไร้อรรวมคนช่วยน้อย

千里之堤，潰于蟻穴
qiān lǐ zhī dī, kuì yú yí xué

พัน ลี้ที่ท้นบ พังเพราะ มดรัง
ท้นบพันลี้ พังเพราะรังมด

หมายความว่า ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็ก แต่ถ้าไม่จัดการให้เรียบร้อยพันเวลาก็อาจ

จะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงได้

為 淵 驅 魚，為 叢 驅 雀
wèi yuān qū yú, wèi cóng qū què

ไห้ น้ำลึก ไล่ปลา ไห้ ป่าทึบ ไล่นก

ไล่ปลาสู้น้ำลึก ไล่นกเข้าป่าทึบ

สำนวนจีนที่ ๙ คำ

蛤 蟆 跳 三 跳，還 有 一 歇
há ma tiào sān tiào, hái yǒu yí xiē

คางคก กระโดดสามครั้ง ยัง มี หนึ่ง พัก

คางคกกระโดดสามครั้ง ยังต้องการพักผ่อนหนึ่งครั้ง

หมายความว่า การทำงานต้องมีการพักผ่อนกันบ้าง

สำนวนจีนที่ ๑๐ คำ

是 蛇 一 身 冷，是 狼 一 身 腥。

shì shé yī shēn lěng, shì láng yī shēn xīng.

เป็น งู ทั้ง ตัว เย็น, เป็นหมาป่า ทั้งตัวเหม็นคาว

เป็นงูเย็นทั้งตัว เป็นหมาป่าเหม็นคาวทั้งตัว

หมายความว่า ฮาตุแท้ของคนที่เลวทรามนั้นคล้าย ๆ กัน

未 雨 先 修 房，未 澇 先 修 壩
: lù yáo zhī mǎ lí, rì jiǔ jiàn rén xīn (หน้า ๒๗)

หนทางไกลรู้แรงม้า, กาลนานเข้าใจคน

未 雨 先 修 房，未 澇 先 修 壩

wèi yǔ xiān xiū fáng, wèi lào xiān xiū bà

ไม่ ฝน ก่อน ซ่อม บ้าน ไม่ น้ำท่วม ก่อน ซ่อม เขื่อน

ก่อนหน้าฝนต้องซ่อมบ้าน ก่อนน้ำท่วมต้องซ่อมเขื่อน

สำนวนจีนที่ ๑๑ คำ

身上沒髒東西，不怕胰子水
 shēn shàng méi zāng dōng xī, bú pà yí zǐ shuǐ

ร่างกาย ไม่มี . สกปรก ของ ไม่ กลัว สบู่ น้ำ

ร่างกายไม่มีของสกปรก ไม่กลัวน้ำสบู่

hǎo zhōng chū hào miáo, hǎo hú lú chū hào piáo (หน้า ๓๔)

เมล็ดพันธุ์ดีออกต้นอ่อนที่ดี, น้ำเต้าดีทำออกมาเป็นกระบวยที่ดี

สำนวนจีนที่ ๑๒ คำ

rén xīn gāo guò tiān, zuò liǎo huáng dì xiǎng chéng xiān. (หน้า ๔๐)

ใจคนสูงกว่าฟ้า เป็นฮ่องเต้แล้วยังอยากจะเป็นเหวดดา

草遮不住鷹眼，水遮不住魚眼

cǎo zhē bú zhù yīng yǎn, shuǐ zhē bú zhù yú yǎn

หญ้า ยัง ไม่ ได้ เหยี่ยว ตา น้ำ ยัง ไม่ ได้ ปลา ตา

หญ้ายังตาเหยี่ยวไม่ได้ น้ำยังตาปลาไม่ได้

只許州官放火，不許百姓點燈

zhǐ xǔ zhōu guān fàng huǒ, bù xǔ bǎi xìng diǎn dēng

เพียง ให้ ภาค ข้าหลวง วางเพลิง ไม่ ให้ ชาวบ้าน จุด ตะเกียง

ให้ข้าหลวงภาควางเพลิงได้ ห้ามชาวบ้านจุดตะเกียง

หมายความว่าชนชั้นปกครองจะทำอะไรตามอำเภอใจได้ แต่การกระทำอื่นชอบธรรม

ต่าง ๆ ของประชาชนนั้น กลับถูกจำกัดด้วยมาตรการต่าง ๆ นานา

สำนวนจีนที่ ๑๓ คำ

bú yào kàn rén de yī fú, yào kàn rén de fei fú (หน้า ๒๘)

ไม่ควรรูเสื่อผ้าของคน ควรดูปกและดับไตสีหึ่งของคน

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

yòu yào mǎ'ér pǎo dé hào, yòu yào mǎ'ér bù chí cǎo (หน้า ๔๐)

ทั้งต้องการให้ม้าวิ่งเร็ว ทั้งต้องการไม่ให้ม้ากินหญ้า

gè rén zì sǎo mén qián xuě, mò guān tā rén wǎ shāng shuāng (หน้า ๒๔)

ต่างคนต่างกวาดเฉพาะหิมะหน้าบ้านตัวเอง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับน้ำค้างแข็งที่ตกบน

กระเบื้องของบ้านอื่น

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

lài há ma bāo pí yǎn bù bì, jiā yú pōu fù xīn bù sǐ (หน้า ๒๔)

กางกอดลูกหนึ่งแล้วแต่ตาไม่ปิด ตะพานน้ำถูกฆ่าท้องแล้วแต่ใจไม่ตาย

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ

yì shǒu zhuō bú zhù liǎng tiáo yú, yì yǎn kàn bù qiāng liǎng

háng shū (หน้า ๒๔)

มือเดียวจับปลาสองตัวไม่อยู่ ตาเดียวอ่านหนังสือสองบรรทัดไม่ชัด

๒) สัมผัสพยัญชนะในคำที่มีได้คู่ชิดกัน มีคำอื่นมาคั่นคำเดียวหรือหลายคำก็ได้

และคำที่สัมผัสนั้นอาจอยู่ต้นสำนวน กลางสำนวนหรือท้ายสำนวนก็ได้ ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

出口成章

chū kǒu chéng zhāng

ออกจาก ปาก กลายเป็น ข้อความ

คำพูดออกจากปากกลายเป็นข้อความ

หมายความว่าใช้ความคิดว่องไว พุดเก่ง

門 當 戶 對

mén dāng hù duì

ประตู เหมาะ เรือน สม

หมายความว่าชายหญิงที่แต่งงานเป็นสามีภรรยากันนั้น ครอบครัวยุคของทั้งสองฝ่ายมีฐานะ
เท่าเทียม เหมาะสมกัน

黔 驢 技 窮

qián lú jì qióng

ไควโจว ลา ทำ หมด

ลาไควโจวหมดทำ

หมายความว่าบุคคลนั้นมีฤทธิ์เดชน้อย เมื่อใช้หมดไปแล้วก็ไม่มีพิษสงอะไรอีก

สำนวนจีนที่ ๔ คำ

冰 炭 不 相 容

bīng tàn bù xiāng róng

น้ำแข็ง ถ่าน ไม่ เข้ากัน

น้ำแข็งกับถ่าน เข้ากันไม่ได้

หมายความว่าของสองสิ่งที่ขัดแย้งกัน

คุณยวทยาทรัพย์ากร

สำนวนนี้มีนิทานเล่ากันมาตั้งแต่โบราณว่า ในมณฑลไควโจวของจีน **เดิมไม่มี**

ลา ต่อมามีคนจับลาบรรทุกเรือไปขึ้นตัวหนึ่ง และไม่รู้จะใช้มันทำอะไร เลยเลี้ยงไว้ในป่า
ครั้นเลือกพบลา เห็นมีขนาดใหญ่โตนึกว่าเป็นเหวดตา ไม่กล้าเข้าไปใกล้ชิดกับลา พอลาร้อง
เสียงก็กลัวมากต้องวิ่งหนีไปไกล เพราะกลัวว่าลาคะกินมัน แต่พอนานเข้าเลือกก็รู้สภาพ
ความเป็นจริงของลา และกล้าเข้าไปยั่วเล่น กับลาจนลาโกรธใช้ตีนเตะเสีย เลือกก็รู้ว่า
ความสามารถของลาที่มีเพียงแค่นี้เอง ก็กระโดดเข้าไปกัดลาตายและกินเนื้อของมัน
จากนิยายเรื่องนี้จึงเกิด เป็นสำนวนดังกล่าว

疾風知勁草

jí fēng zhī jìng cǎo

แรง ลม ฐิ แข็งแรงหญ้า

ลมพัดแรงจึงรู้หญ้าที่แข็งแรง

หมายความว่าความทุกข์เข็ญจะพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้ใดมีจิตใจแข็งแกร่ง

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

yǒu yǎn bù shí tāi shān (หน้า ๔๓)

มีตาไม่รู้จักภูเขาโตขึ้น

天有不測風雲

tiān yǒu bú cè fēng yún

ฟ้า มี ไม่ เต่า ลม เมฆ

ฟ้ามีลมและเมฆที่ไม่สามารถจะเต่าได้

หมายความว่าคนเราอาจจะประสบภัยอันตรายที่ไม่สามารถคาดคะเนได้

吃一塹，長一智

chī yí qiǎn, zhǎng yí zhì

ล้ม หนึ่ง หลุม เติม หนึ่ง ปัญญา

หมายความว่า เมื่อล้มเหลวไปแล้วครั้งหนึ่ง จะทำให้ฉลาดขึ้น

สำนวนจีนที่มี ๗ คำ

解鈴還須系鈴人

jiě líng hái xū jì líng rén

แก้ กระดิ่ง ยัง ต้อง ผูก กระดิ่ง คน

แก้กระดิ่งยังต้องใช้คนที่ผูกกระดิ่ง

หมายความว่าผู้ใดก่อปัญหาขึ้น ต้องให้ผู้นั้นไปแก้เอง

shí shí wù zhě wéi jùn jié (หน้า ๔๔)

ผู้ที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์นั้น คือผู้ฉลาด

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

瓜無滾圓·人無十全
guā wú gǔn yuán, rén wú shí quán

แตงไม่มีกลมที่สุด คนไม่มี ดีพร้อมบริบูรณ์

yí bō wèi píng, yí bō yòu qǐ (หน้า ๒๖)

คลื่นลูกหนึ่งยังไม่สงบ คลื่นอีกลูกหนึ่งก็เกิดขึ้น

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

bān qǐ shí tou dǎ zì jǐ de jiǎo (หน้า ๒๖)

ยกก้อนหินขึ้นทุ่มเข้าตัวเอง

zuo yī tiān hé shàng, zhuāng yī tiān zhōng (หน้า ๒๖)

เป็นพระอยู่วันหนึ่ง ก็ย้ายระฆังไปวันหนึ่ง

สำนวนจีนที่มี ๑๐ คำ

ruò yào rén bù zhī, chū fēi jǐ mò wéi (หน้า ๒๗)

ถ้าต้องการจะให้คนอื่นไม่รู้ ตัวเองก็ต้องอย่าทำ

lù yáo zhī mǎ lì, rì jiǔ jiàn rén xīn (หน้า ๒๗)

หนทางไกลรู้แรงม้า กาลนานเข้าใจคน

สำนวนจีนที่มี ๑๑ คำ

míng chá qiú háo zhī mǒ, ér bù jiàn yú xīn (หน้า ๒๗)

สายตาคนตายสามารถเห็นส่วนปลายของขนอ่อน แต่กลับมองไม่เห็นพินทั้งเกวียน

สำนวนจีนที่มี ๑๒ คำ

zhǐ xū zhōu guān fàng huò, bù xū bāi xíng diǎn dēng (หน้า ๔๑)

ให้ข้าหลวงภาควางเพลิงได้ ห้ามชาวบ้านจุดตะเกียง

rén xīn gāo guò tiān, zuò liáo huáng dì xiàng chéng xiān (หน้า ๔๐)

ใจคนสูงกว่าฟ้า เป็นฮ่องเต้แล้วยังอยากจะเป็นเทวดา

สำนวนจีนที่มี ๑๓ คำ

xīn zhuān cái néng xiù huā, xīn jìng cái néng zhī dé má (หน้า ๒๔)

มีความตั้งใจจึงจะเย็บปักถักร้อยได้ ใจเย็นจึงจะสานได้แน่นสนิท

就算是一條龍，也攪不動三江水

jiù suàn shì yì tiáo lóng, yě jiǎo bù dòng sān jiāng shuǐ

ถึงจะนับ เป็นหนึ่งตัวมังกร ก็กวมไม่ขยับ สามแม่น้ำ น้ำ

ถึงแม้จะเป็นมังกรตัวหนึ่ง ก็ไม่สามารถถวนน้ำในแม่น้ำสามสายได้

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

酒逢知己千杯少，話不投機半句多

jiǔ féng zhī jǐ qiān bēi shǎo, huà bù tóu jī bàn jù duō

ดื่มเหล้า กับ *เพื่อนที่สนิท ดื่ม จอก น้อย ชุดคุย คนที่ไม่ถูกคอ ครึ่ง ประโยค มาก

เวลาดื่มเหล้ากับเพื่อนที่สนิทกัน แม้จะดื่มไปหั้นจอกก็ยังว่าน้อยอยู่

แต่เวลาชุดคุยกับคนที่ไม่ถูกคอกัน ครึ่งประโยคก็ถือว่ามากไปเสียแล้ว

勿以惡小而為之，勿以善小而不為
wù yǐ è xiǎo ér wéi zhī, wù yǐ shàn xiǎo ér bù wéi

อย่า คิดว่า ชั่ว เล็ก แล้ว ทำ มัน อย่า คิดว่า ดี น้อย แล้ว ไม่ ทำ
อย่าคิดว่าเรื่องชั่วเล็กน้อยแล้วน่าจะทำได้ อย่าคิดว่าเรื่องดีที่เป็นเรื่องเล็ก ๆ นั้น

ไม่น่าทำ

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

來哈嗎 包皮眼不閉，夾魚鰓不食 (หน้า ๒๔)

คางคกที่ถูกถลกหนังแล้วแต่ตาไม่ปิด ตะพาน้ำที่ถูกฆ่าท้องแล้วแต่ใจไม่ตาย

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ

一石打鳥 不中 兩條魚，一魚吞 不 清 涼

háng shū (หน้า ๒๔)

มือเทียวจับปลาสองตัวไม่อยู่ ตาเดียวอ่านหนังสือสองบรรทัดไม่ชัด

一石打鳥 不中 兩條魚，一魚吞 不 清 涼

gāo dī (หน้า ๔๑)

คนเดียวชุกมีเหตุผลหมด สองคนชุกจึงเห็นสูงต่ำ

ข. สัมผัสระหว่างวรรค

สำนวนจีนอาจมีสัมผัสพยัญชนะระหว่างวรรค ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

- ๑) สัมผัสพยัญชนะในคำที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันของแต่ละวรรค ถ้าสำนวนนั้นมี ๒ วรรค คำที่สัมผัสกันคือคำแรกของวรรคแรกกับคำแรกของวรรคที่ ๒ ถ้าสำนวนนั้น ๆ มี

๓ วรรค คำที่สัมผัสกัน คือคำสุดท้ายของวรรคแรกกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ถ้าจำนวนนั้น ๆ
มี ๔ วรรค คำที่สัมผัสกันคือคำแรกของวรรคที่ ๒ กับคำแรกของวรรคที่ ๓ ตัวอย่าง

จำนวนจีนที่ ๖ คำ

當面鑼，對面鼓
dāng miàn luó, duì miàn gǔ

ต่อ หน้า ช้อง ต่อ หน้า กลอง

หมายความว่า ได้เพียงแบบเผชิญหน้ากัน

จำนวนจีนที่ ๘ คำ

冷鐵難打，老竹難煨
lěng tiě nán dǎ, lǎo zhú nán wēi

เย็น เหล็ก ยาก ตี แก่ ไม้ไผ่ ยาก ดัด

เหล็กเย็นตียาก ไม้ไผ่แก่ดัดยาก

拳不離手，曲不離口
quán bù lí shǒu, qū bù lí kǒu

มวย ไม่ ห่าง มือ เพลง ไม่ ห่าง ปาก

จำนวนจีนที่ ๑๐ คำ

花香要風吹，好事要人傳
huā xiāng yào fēng chuī, hǎo shì yào rén chuán

ดอกไม้หอม ต้องลมพัด ดี เรื่อง ต้อง คน แพร่

ดอกไม้หอมต้องมีลมพัด เรื่องดีต้องมีคนเผยแพร่

จำนวนจีนที่ ๑๒ คำ

有錢不可亂花，有功不可自誇
yǒu qián bù kě luàn huā, yǒu gōng bù kě zì kuā

มี เงิน ไม่ควร สู้ยั่วส่วย ใช้ มี ความดี ไม่ควร ชวนตัวเอง ชม

มีเงินแล้วไม่ควรใช้สู้ยั่วส่วย มีความดีแล้วไม่ควรชมตัวเอง

สำนวนจีนที่มี ๑๓ คำ (แบ่งเป็น ๓ ววรรค)

hǎi yǒu dǐ, shān yǒu dǐng, jì shù gé míng wú zhǐ jìng (หน้า ๓๑)

ทะเลมีก้น ภูเขาไม่มียอด การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่มีที่สิ้นสุด

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

yīng táo hǎo chī shù nán zāi, yú tāng hǎo chī wǎng nán tái

เชอร์รี่ อร่อย ต้น ยาก ปลา แกง อร่อย แทะ ยาก ทาน

ลูกเชอร์รี่ที่อร่อยต้นปลูกยาก แกงปลากินอร่อยแต่ทานยาก

หมากถึงผลงานที่ได้มานั้น ต้องใช้ความเหน็ดเหนื่อยและผ่านความยากลำบาก

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ (แบ่งเป็น ๔ ววรรค)

jí bù zé shí, hán bù zé yī, huāng bù zé lù, pín bù zé qí (หน้า ๔๑)

คิวไม่เลือกอาหาร ทนไม่เลือกเสื้อผ้า ไร้ร้อนไม่เลือกทาง ยากจนไม่เลือกเมีย

น่าสังเกตว่า ข้อมูลเท่าที่รวบรวมมา ผู้วิจัยพบว่าลักษณะสัมผัสพยัญชนะระหว่าง
วรรคดังกล่าวมักจะมีปรากฏในสำนวนจีนที่มีจำนวนคำเป็นเลขคู่ และตั้งแต่ ๖ คำขึ้นไป ส่วน
สำนวนจีนที่มีจำนวนคำเป็นเลขคี่ และแบ่งเป็น ๒ วรรคนี้ไม่มีลักษณะสัมผัสพยัญชนะดังกล่าว
ข้างต้น

๒) สัมผัสพยัญชนะในคำที่อยู่ต่างตำแหน่งกันของแต่ละวรรค ถ้าสำนวนนั้น ๆ มี
๒ วรรค คำที่สัมผัสกันคือ คำสุดท้ายของวรรคแรกกับคำแรกของวรรคที่ ๒ หรือคำแรกของ
วรรคแรกกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ถ้าสำนวนนั้น ๆ มี ๔ วรรค คำที่สัมผัสกันคือ คำสุดท้าย
ของวรรคแรกกับคำแรกของวรรคที่ ๒ และคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ กับคำแรกของวรรคที่ ๔
ด้วย ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

言必信，行必果
yán bì xìn, xíng bì guǒ

พูด ต้อง มีสัตย์ ทำ ต้อง เด็ดขาด

สำนวนจีนที่มี ๘ คำ

道不拾遺，夜不閉戶
dào bù shí yí, yè bù bì hù

ถนน ไม่ เก็บ ของตก กลางคืน ไม่ ปิด ประตู
ไม่เก็บของตกตามถนน กลางคืนไม่ต้องปิดประตู
หมายถึงมีการปกครองดี บ้านเมืองสงบเรียบร้อย

月暈而風，礎潤而雨
yuè yùn ér fēng, chǔ rùn ér yǔ

พระจันทร์ มีวง ก็ ลม เสาหิน ชุ่มชื้น ก็ ฝน

แสงพระจันทร์มีวงจะมีลม เสาหินชุ่มชื้นแสดงว่าฝนจะตก

สำนวนจีนที่มี ๘ คำ

凡事預則立，不預則廢
fán shì yù zé lì, bù yù zé fèi

การทั้งปวง เตรียมล่วงหน้า ย่อม สำเร็จ, ไม่ เตรียมล่วงหน้า ย่อม ล้มเหลว

สำนวนจีนที่มี ๑๐ คำ

少壯不努力，老大徒傷悲
shào zhuàng bù nǔ lì, lǎo dà tú shāng bēi

ยามหนุ่มสาว ไม่ พยายาม ยามแก่ชรา เปล่า เสียใจ.

เมื่อยังหนุ่มสาวไม่หมั่นเพียรศึกษาหาความรู้ ยามแก่ชราเมื่อรู้สึกเสียใจก็สายไป

สำนวนจีนที่มี ๑๒ คำ

魚兒離不開水，瓜兒離不開秧
yú ér lí bù kāi shuǐ, guā ér lí bù kāi yāng

ปลา ลูก จาก ไม่ ได้ น้ำ, แตง ลูก จาก ไม่ ได้ ต้นอ่อน
ลูกปลาจากน้ำไม่ได้ ลูกแตงจากต้นอ่อนไม่ได้
หมายถึงของสองสิ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

沉舟側畔千帆過，病樹前頭萬木春
chén zhōu cè pàn qiān fān guò, bìng shù qián tóu wàn mù chūn

จม เรือ ข้างที่ ฝั่ง เรือใบ ผ่าน แท้งตาย ต้นไม้ ข้างหน้า หนึ่ง ต้นไม้ ฤดูใบไม้ผลิ
ที่เรือจมไปแล้วนั้น มีเรือใบอันมากมายแล่นผ่านไปมา หน้าต้นไม้ที่แท้งตายไปแล้วนั้น
มีต้นไม้ผลิออกขึ้นอีกมากมาย
หมายความว่า ในรอบ ๆ สิ่งที่น่าเฟะ หรือสิ่งที่ล้มเหลวไปแล้วนั้น มีสิ่งใหม่ ๆ
เจริญเติบโตขึ้นมาได้ซาท

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ

yí gè rén shuō huà quán yǒu lí, liǎng gè rén shuō huà jiàn

gāo dī (หน้า ๔๑)

คนเดียวพูดมีเหตุผลหมด สองคนพูดจึงเห็นสูงต่ำ

bù míng zé yí, yí míng jīng rén, bù fēi zé yí, yí fēi

chōng tiān (หน้า ๓๔)

ถึงจะร้องหรือไม่ก็ตาม พอร้องขึ้นแล้วก็ทำให้คนตื่นตกใจกลัว
ถึงจะบินหรือไม่ก็ตาม พอบินขึ้นก็บุกถึงฟ้า

๒.๑.๓ การกำหนดเสียงวรรณยุกต์

สำนวนจีนนอกจากมีสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะแล้ว ยังมีการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ด้วย คือมีเสียงสูงต่ำสลับกัน มีทำนองเสนาะดุจดนตรี

ในภาษาจีนกลางปัจจุบันมีเสียงวรรณยุกต์ ๔ เสียงคือ

๑. 陰平 yīn píng ระดับเสียง ๔๔
๒. 陽平 yáng píng ระดับเสียง ๓๔
๓. 上聲 shàng shēng ระดับเสียง ๒๑๔
๔. 去聲 qù shēng ระดับเสียง ๔๑

เสียงทั้ง ๔ นี้ ตามฉันทลักษณ์จีนจะแบ่งเป็นสองหมวด คือหมวดเสียง 平 píng และหมวดเสียง 仄 zè คำว่า píng แปลว่าราบเรียบ คำว่า zè แปลว่าเว้าแหว่ง คดเคี้ยวหรือไม่เรียบ ฉะนั้น เสียง píng จึงหมายถึงวรรณยุกต์เสียงระดับ (level tones) ได้แก่วรรณยุกต์เสียง ๑ และเสียง ๒^๑ และเสียง zè หมายถึงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ (oblique tones) ได้แก่วรรณยุกต์เสียง ๓ และเสียง ๔ ในสำนวนจีนโดยทั่วไป หมวดเสียงทั้งสองนี้สามารถจะสลับกันได้หลายแบบ เมื่ออ่านเข้าทำนองเสนาะ แล้วจะฟังไพเราะช่วยให้งดงามได้งาม ดังจะยกตัวอย่างการสลับเสียงวรรณยุกต์เฉพาะสำนวนจีนที่มี ๔ คำ ซึ่งจะสลับเสียงวรรณยุกต์ได้ถึง ๑๖ แบบ และจะให้อักษรย่อ ม และ จ แทนเสียง píng และเสียง zè ตามลำดับ

๑. แบบ ม. ม. ม. ม.

ตัวอย่าง

生 吞 活 剥
shēng tūn huó bō

ดิบ กิน เป็น ถลก

^๑ ในสมัยโบราณวรรณยุกต์เสียง ๒ ของจีนเป็นเสียงระดับ ที่ค่าของเสียงในปัจจุบันเป็น ๓๔ นั้น เป็นการกลายเสียงในสมัยหลัง

กลืนทั้งดิบ ดลกทั้งเป็น

หมายความว่า การลอกเลียนตามแบบโดยสิ้นเชิง

枯 楊 生 梯

kū yáng shēng tí

แห้งตาย ต้นหยาง เกิด งอก

ต้นหยางที่แห้งตายเกิดงอก

หมายความว่า ชายแก่ได้ภรรยาสาว

๒. แบบ จ. จ. จ. จ.

ตัวอย่าง

口 尚 乳 臭

kǒu shàng rú xiù

ปาก ยังไม่สิ้น น้ำนม กลิ่น

ปากยังไม่สิ้นกลิ่นน้ำนม

蜀 犬 吠 日

shǔ quǎn fèi rì

เสฉวน ทมา เท้า พระอาทิตย์

ทมาเสฉวนเท้าพระอาทิตย์

ประชดประชันคนที่วันน้อย เห็นน้อยจึงเห็นเรื่องธรรมดาเป็นเรื่องแปลก

๓. แบบ ผ. ผ. จ. จ.

ตัวอย่าง

干 柴 近 火

gān chái jìn huǒ

แห้ง ไม้ ใกล้ ไฟ

ไม้แห้งใกล้ไฟ

หมายความว่าชายหญิงอยู่ใกล้ชิดกันนานเข้าย่อมจะต้องชอบพอกัน

投 桃 報 李
tōu táo bào lǐ

ไป ลูกท้อ ตอบแทน ลูกท้อ

ลูกท้อไปลูกท้อ

หมายความว่า การตอบแทนสนองน้ำใจกัน

๔. แบบ จ. จ. ผ. ผ.

ตัวอย่าง

大 海 撈 針
dà hǎi lāo zhēn

มหาสมุทร งม เข็ม

งมเข็มในมหาสมุทร

斬 草 除 根
zhǎn cǎo chú gēn

ตัด หญ้า ถอน ราก

หมายความว่า การขจัดภัยไม่ให้เกิดขึ้นใหม่นั้น เราต้องกำจัดทิ้งราก-

เง่าตันต่อด้วย

๕. แบบ ผ. จ. ผ. จ.

ตัวอย่าง

臨 渴 掘 井
lín kě jué jǐng

คว น้ำ ขุด บ่อ

หมายความว่าทำอะไรไม่เตรียบการไว้ล่วงหน้าก่อน เมื่อต้องการ

จะใช้แล้วค่อยไปหา

罰不當罪
fá bù dāng zuì

ลงโทษ ไม่ เหมาะกับ โทษ
หมายความว่าลงโทษหนักเกินไป

๖. แบบ จ. ผ. จ. ผ.

ตัวอย่าง

畫龍點睛
huà lóng diǎn jīng

วาด มังกร แต้ม ตา
หมายความว่า การเพิ่มจุดเด่นลงไป ในบทประพันธ์หรือคำพูด เพื่อให้
บทประพันธ์หรือคำพูดนั้นมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

指桑罵槐
zhǐ sāng mà huái

ชี้ ต้นท่อน ต้า ต้นก้ามปู
หมายความว่า ต้าผู้หนึ่ง แต่สิ่งที่จริงต้องการให้กระเด็นถึงอีกผู้หนึ่ง

๗. แบบ ผ. จ. จ. ผ.

ตัวอย่าง

人面獸心
rén miàn shòu xīn

คน หน้า สัตว์ ใจ
หน้าคน ใจสัตว์
หมายความว่า หน้าตาดีเป็นคนดี แต่ใจร้ายเหมือนใจสัตว์

重 蹈 覆 轍

chóng dǎo fù zhé

ฮึก ถลาเข้าไป รดคว่ำ รอย

ก้าวถลาเข้าไปในรอยเก่าที่รดเคยคว่ำแล้ว

หมายความว่า ไม่จำบทเรียนจากอดีตเดินทางเก่าที่ทำให้ล้มเหลวฮึก

๔. แบบ จ. ผ. ผ. จ.

ตัวอย่าง

米 珠 薪 桂

mǐ zhū xīn guì

ข้าว ไข่มุก ฟิน ออบเชย

ข้าวแพงเหมือนไข่มุก ฟินมีราคาเหมือนออบเชย

หมายความว่า เศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวมีราคาแพงเหมือนไข่มุก ส่วนฟิน

มีราคาแพงเหมือนออบเชย ไม้อบเชยเป็นไม้ที่เปลือกมีกลิ่นหอม ใ้ทำยาหรือทำเครื่องเทศได้

มีราคาแพง

害 群 之 馬

hài qún zhī mǎ

เสื่อมเสีย ฝูง ตัว ม้า

ม้าตัวที่ทำให้ฝูงเสื่อมเสีย

หมายถึงคนเลวในหมู่คนดี

๕. แบบ จ. จ. จ. ผ.

ตัวอย่าง

進 退 兩 難

jìn tuì liǎng nán

ก้าวไป ถอยหลัง สอง ยาก

ยากทั้งก้าวไปข้างหน้าและถอยหลัง

หมายความว่าอีกซัดใจไม่ทราบจะทำอย่างไรดี ทำให้ตัดสินใจไม่ถูก

有始有終
yǒu shǐ yǒu zhōng

มี เริ่ม มี จบ

หมายความว่าทำอะไรเองจริงเองตั้งแต่ต้นจนปลาย ไม่ทำอย่าง

ขอไปที

๑๐. แบบ ผ. ผ. ผ. จ.

ตัวอย่าง

教 條 升 木
jiāo náo shēng mù

สอน ลึง ชิ่น ต้นไม้

หมายความว่าสอนคนที่มีสันดานไม่ดีอยู่แล้วให้มีสันดานไม้ดีมากขึ้น

唇 槍 舌 劍
chún qiāng shé jiàn

ริมฝีปาก หอก ลิ้น คาย

ริมฝีปากเหมือนหอก ลิ้นเหมือนคายน

หมายความว่าต่อปากต่อคำกันอย่างดุเดือด

๑๑. แบบ ผ. จ. จ. จ.

ตัวอย่าง

得 寸 進 尺
dé cùn jìn chǐ

ได้ นิ้ว เอา ฟุต

หมายความว่ามีความโลภมากไม่รู้จักพอ

如 鳥 獸 散
rú niǎo shòu sàn

เหมือน นก สัตว์ หนี

หนีเหมือนนกและสัตว์

หมายความว่าแตกหนีกระเจิดกระเจิง

๑๒. แบบ จ. ผ. ผ. ผ.

ตัวอย่าง

對牛彈琴

duì niú tán qín

ให้ วัว ตีต . (ตี) ขิม

ตีตขิมให้วัวฟัง

หมายความว่า การพูดแนะนำสั่งสอนคนโง่ย่อมไร้ผล

九牛一毛

jiǔ niú yī máo

เก้าตัว วัว เส้นเดียว ขน

ขนเส้นเดียวจากวัวเก้าตัว

หมายความว่า เป็นจำนวนเพียงเล็กน้อยในจำนวนอันมหาศาล ถึงแม้

จะเสียไปก็ไม่กระทบกระเทือนถึงส่วนใหญ่

๑๓. แบบ ผ. จ. ผ. ผ.

ตัวอย่าง

螳臂當車

táng bì dāng chē

ตีกแตน แขน ต้าน ล้อรถ

แขนตีกแตนต้านล้อรถ

หมายความว่า ไม่ประมาณกำลังของตนผู้มีกำลังน้อยไปต่อต้านผู้ที่มีกำลัง

หรืออำนาจเหนือกว่า ซึ่งมีแต่ทางพินาศ

陽奉陰違

yáng fèng yīn wéi

ด้านสว่าง ปฏิบัติ ด้านมืด ผ่าฝืน

หมายความว่า ต่อหน้าปฏิบัติตาม แต่ลับหลังกลับทำตรงกันข้าม

๑๔. แบบ จ. ผ. จ. จ.

ตัวอย่าง

探囊取物

tān náng qǔ wù

ล้วง กระเป๋า เอา ของ

หมายความว่าทำได้อย่างง่ายดาย

忘恩負義

wàng ēn fù yì

ลืม บุญคุณ ทรมศ ธรรม

หมายความว่าเนรคุณ

๑๕. แบบ ผ. ผ. จ. ผ.

ตัวอย่าง

殺鷄嚇猴

shā jī xià hóu

ฆ่า ไก่ ขู่ ลิง

หมายความว่า ทำโทษคนหนึ่งให้อีกคนหนึ่งกลัวจะได้ไม่เอาอย่างคน

ที่ถูกลงโทษ

一毛不拔

yī máo bù bá

เส้นเดียว ขน ไม่ ถอน

ขนอ่อนเส้นเดียวก็ไม่ยอมถอนให้

หมายถึงตระหนี่มาก

๑๖. แบบ จ. จ. ผ. จ.

ตัวอย่าง

胆小如鼠

dǎn xiǎo rú shǔ

ใจเสาะ เหมือน ทุ

หมายความว่าซึ่ขลาด ตกใจง่าย

雨 後 春 笋

yǔ hòu chūn sūn

ฝน หลัง ฤดูใบไม้ผลิ หน่อไม้

หน่อไม้หลังฝนฤดูใบไม้ผลิ

หมายความว่า เรื่องใหม่หรือสิ่งใหม่ได้ปรากฏออกมาอย่างรวดเร็ว

เป็นจำนวนมาก

๒.๑.๑ การซ้ำคำในสำนวน

สำนวนจีนมักมีการซ้ำคำซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ การซ้ำคำในวรรคเดียวกันและการซ้ำคำระหว่างวรรค

๒.๑.๑.๑ การซ้ำคำในวรรค

สำนวนจีนอาจมีการซ้ำคำในวรรคเดียวกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น

๒ ลักษณะคือ

๑) การซ้ำคำที่อยู่ชิดกัน คำที่ซ้ำกันนั้นอาจอยู่ต้นสำนวน กลางสำนวนหรือท้ายสำนวนก็ได้ การซ้ำคำที่อยู่ชิดกันนี้มีเฉพาะในสำนวนจีนที่มี ๔ คำ เท่านั้น

ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

井 井 有 條

jǐng jǐng yǒu tiáo

เรียบร้อย มี ระเบียบ

สำนวนจีนมีส่วนหนึ่งที่มาจากการซ้ำคำ เช่น shì shì dài dài "ทุก ๆ ชั่วคน" sān sān liǎng liǎng "สาม ๆ สอง ๆ" (หมายถึงมีจำนวนน้อย) ฯลฯ สำนวนที่มาจากการซ้ำคำเหล่านี้ ผู้วิจัยไม่ถือว่าเป็นการซ้ำคำของสำนวน

千里迢迢
qiān lǐ tiáo tiáo

พัน ลี้ ไทลแสนไกล

๒) การซ้ำคำที่มิได้อยู่ติดกัน คำที่ซ้ำกันนั้นอาจมีคำอื่นมาคั่น
คำเดียวหรือหลายคำก็ได้ และคำที่ซ้ำนั้นอาจอยู่ต้นส่วน กลางส่วน หรือท้ายส่วนก็ได้

ตัวอย่าง

ส่วนวจนที่มี ๔ คำ

百戰百勝
bǎi zhàn bǎi shèng

ร้อย รบ ร้อย ชนะ

รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง

將錯就錯
jiāng cuò jiù cuò

เอา ผิด ตาม ผิด

หมายความว่าเมื่อทำอะไรผิดแล้ว ปล่อยให้ผิดไป เป็นการเลยตามเลย

ส่วนวจนที่มี ๔ คำ

大魚吃小魚
dà yú chī xiǎo yú

ใหญ่ ปลา กิน เล็ก ปลา

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

換湯不換藥
huàn tāng bù huàn yào

เปลี่ยน น้ำ ไม้ เปลี่ยน ยา

หมายความว่า เปลี่ยนแต่ภายนอกแต่ภายในยังคงเดิม

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

yí xiè bù rú yí xiè (หน้า ๒๕)

พูดละตัว ยิงมา ยิง ไม่ดี

井 水 不 犯 河 水
jǐng shuǐ bú fàn hé shuǐ

บ่อ น้ำ ไม่ ล้วง เกิน แม่น้ำ น้ำ
น้ำในบ่อไม่ล้วงเกินน้ำในแม่น้ำ

หมายถึงตัวใครตัวมันไม่ก้าวกำยกัน

สำนวนจีนที่มี ๘ คำ

yí cùn guāng yīn yí cùn jīn (หน้า ๒๕)

เวลาหนึ่งนิ้วมีค่าเท่ากับทองคำหนึ่งนิ้ว

jiē líng hái xū jì líng rén (หน้า ๔๔)

แก้กระดิ่งยังต้องใช้คนที่ผูกกระดิ่ง

๒.๑.๔.๒ การเข้าคำระหว่างวรรค

สำนวนจีนที่มี ๒ หรือ ๓ หรือ ๔ วรรคจะมีการเข้าคำระหว่างวรรค

ซึ่งแบ่งได้ ๒ ลักษณะคือ

๑) การเข้าคำที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันของแต่ละวรรค
ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

既 來 之 ， 則 安 之
jì lái zhī , zé ān zhī

เมื่อ มา เขาก็ สบาย เขา

เมื่อเขามาถึงแล้วก็ควรจะให้เขาสบายใจ

หมายความว่าเมื่อตกอยู่ในสภาพเช่นนี้แล้วก็ควรทำตนให้สบายใจ

shuǐ mǎn tāng, gǔ mǎn cāng (หน้า ๓๔)

น้ำเต็มทอง ข้าวเต็มจาน

สำนวนจีนที่มี ๘ คำ

wèi yuān qū yú, wèi cóng qū què (หน้า ๔๔)

ไล่ปลาสู่น้ำลึก ไหล่อกเข้าป่าทึบ

sān tiān dǎ yú liǎng tiān shài wǎng (หน้า ๒๖)

จับปลาสามวัน ตากแหสองวัน

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

zuò yī tiān hé shàng, zhuàng yì tiān zhōng (หน้า ๒๖)

เป็นพระอยู่หนึ่งวัน ก็ย้ายระฆังไปหนึ่งวัน

สำนวนจีนที่มี ๑๐ คำ

huā xiāng yào fēng chuī, hǎo shì yào rén chuán (หน้า ๔๓)

ดอกไม้หอมต้องมีลมพัด เรื่องดีต้องมีคนเผยแพร่

shì shé yī shēn léng, shì láng yì shēn xíng (หน้า ๔๔)

เป็น งูเป็นทั้งตัว เป็นหมาป่าเหมือนควาทั้งตัว

สำนวนจีนที่มี ๑๑ คำ

hǎo zhōng chū hǎo miào, hǎo hú lú chū hǎo piào (หน้า ๓๔)

เมล็ดพันธุ์ดีออกต้นอ่อนที่ดี น้ำเต้าดีหัวออกมาเป็นกระบวยที่ดี

yú kǎo shuǐ, shuǐ bāng yú, yú shuǐ bù fēn lí (หน้า ๓๑)

ปลาพึ่งน้ำ น้ำช่วยปลา ปลากับน้ำไม่แยกจากกัน

สำนวนจีนที่มี ๑๒ คำ

hún shuǐ yuē dòng yuē qīng, zhēn lǐ yuē biàn yuē míng (หน้า ๓๒)

น้ำขุ่นยิ่งตกตะกอนยิ่งใส สัจธรรมยิ่งถกยิ่งชัดแจ้ง

zhǐ xū zhōu guān fàng huó, bù xū bái xìng diǎn dēng (หน้า ๓๖)

ให้ข้าทูลวงภาควางเพลิงได้ ห้ามชาวบ้านจุดตะเกียง

สำนวนจีนที่มี ๑๓ คำ

xīn zhuàn cái néng xiù huā, xīn jìng cái néng zhī

de mā (หน้า ๓๘)

มีความตั้งใจจึงจะเย็บปักถักร้อยได้ ใจเย็นจึงจะसानน่านสนิท

hǎi yǒu dī, shān yǒu dǐng, jì shù gé míng wú zhǐ jìng (หน้า ๓๙)

ทะเลลึกกัน ภูเขาขมียอด การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีไม่มีที่สิ้นสุด

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

zhōng yān nǐ ér lì yú xíng, liáng yào kǔ kǒu lì

yú bǐng (หน้า ๓๙)

คำสัตย์ซัดขูเป็นประโยชน์แก่ความประพฤติ โอสถขมปากเป็นประโยชน์

แก่คนไข้

you yao mā ér pào de hǎo, you yao mā ér bù chí cǎo (หน้า ๔๐)

ทั้งต้องการให้ม้ามันเร็ว ทั้งต้องการไม่ให้ม้ามันกินหญ้า

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

zhǐ zuō huā er bù jié guǒ, là zuō xīn er jiàn bù dé huǒ (หน้า ๒๔)

ดอกไม้ที่ทำด้วยกระดาษนั้นไม่ออกผล หัวใจที่ทำด้วยขี้ผึ้งนั้นโดนไฟไม่ได้

สำนวนจีนที่มี ๑๖ คำ

yì shǒu zhuō bú zhū liáng tiáo yú, yì yǎn kàn bù qīng

liáng háng shū (หน้า ๒๔)

มือเดียวจับปลาสองตัวไม่อยู่ ตาเดียวอ่านหนังสือสองบรรทัดไม่ชัด

yì gè rén shuō huà quán yǒu lí, liàng gè rén shuō huà jiàn

gāo dī (หน้า ๔๒)

คนเดียวพูดมีเหตุผลหมด สองคนพูดจึงเห็นสูงต่ำ

jī bù zé shí, hán bù zé yī, huāng bù zé lù, pín bù zé qī (หน้า ๔๑)

ควไม่เลือกอาหาร ทนไม่เลือกเสื้อผ้า ไร้ร้อนไม่เลือกทาง ยากจนไม่เลือกเมีย

bù míng zé yí, yì míng jīng rén. bù fēi zé yí, yī fēi

chōng tiān (หน้า ๒๔)

ถึงจะร้องหรือไม่ก็ตาม พอร้องขึ้นแล้วก็ทำให้คนอื่นตกใจกลัว

ถึงจะบินหรือไม่ก็ตาม พอบินขึ้นแล้วก็บุกถึงฟ้า

๒) การซ้ำคำที่อยู่ต่างตำแหน่งกันในแต่ละวรรค
ตัวอย่าง

สำนวนจีนที่มี ๖ คำ

玉不琢，不成器
yù bù zhuó, bù chéng qì

หยก ไม่ เจียรระโน, ไม่ เป็น ภาชนะ

หมายความว่าถ้าคนเราไม่เรียน ก็ทำอะไรไม่เป็น

一而再，再而三
yī ér zài, zài ér sān

หนึ่ง ก็ สอง สอง ก็ สาม

หมายความว่าสิ่งหรือพูดครั้งแล้วครั้งเล่า

สำนวนจีนที่มี ๗ คำ

知其一，不知其二
zhī qí yī, bù zhī qí èr

รู้ด้านหนึ่ง ไม่รู้ด้านสอง

รู้ด้านหนึ่งของเรื่องราว แต่ไม่รู้อีกด้านหนึ่งของเรื่องราว

you qí fu, bì you qí zī (หน้า ๒๖)

มีพออย่างไรต้องมีลูกอย่างนั้น

สำนวนจีนที่มี ๘ คำ

知無不言，言無不盡
zhī wú bù yán, yán wú bù jìn

รู้ ไม่มี ไม่พูด ที่พูด ไม่มี ที่เหลือ

หมายความว่าสิ่งที่ตนรู้นั้น พูดออกมาหมดแล้ว ไม่มีอะไรเหลือไว้เลย

來者不善，善者不來
lái zhě bù shàn, shàn zhě bù lái

มา ผู้ ไม่ ดี ดี ผู้ ไม่ มา

ผู้มาไม่ดี ผู้ดีไม่มา

หมายความว่าผู้ที่มาอาจมีเจตนาร้าย ต้องระมัดระวังตัวให้ดี

สำนวนจีนที่มี ๔ คำ

fán shì yù zé lì, bú yù zé fēi (หน้า ๔๔)

การทั้งปวงเตรียมล่วงหน้าย่อมสำเร็จ ไม่เตรียมล่วงหน้าย่อมล้มเหลว

สำนวนจีนที่มี ๑๐ คำ

十事半通，不如一事精通
shí shì bàn tōng, bù rú yī shì jīng tōng

สิบ เรื่อง ครึ่ง เข้าใจ ไม่ เท่า หนึ่ง เรื่อง ชำนาญ

เข้าใจครึ่งหนึ่งทั้งสิบเรื่อง ชูชำนาญเรื่องเดียวไม่ได้

傷其十指，不如斷其一指

shāng qí shí zhǐ, bù rú duàn qí yī zhǐ

บาดเจ็บ เขา สิบนิ้ว ไม่ เท่า ขาด เขา หนึ่ง นิ้ว

ทำให้เขาบาดเจ็บสิบนิ้ว ไม่เท่าตัดนิ้วของเขาขาดไปนิ้วหนึ่ง

สำนวนจีนที่มี ๑๑ คำ

rén bù kě mào xiàng, hái shuǐ bù kě dòu liáng (หน้า ๒๗)

ดูคนจากหน้าตาไม่ได้ น้ำทะเลใช้ถังตวงไม่ได้

hǎo zhōng chū hǎo miáo, hǎo hú lú chū hǎo piáo (หน้า ๓๔)

เมล็ดพันธุ์ดีออกต้นอ่อนดี น้ำเต้าดีทำออกมาเป็นกระบวยที่ดี

yú kǎo shuǐ shuǐ kǎo yú, yú shuǐ bù fēn lí (หน้า ๓๑)

ปลาฝั่งน้ำ น้ำช่วยปลา ปลากับน้ำไม่แยกจากกัน

สำนวนจีนที่มี ๑๒ คำ

sān gè chǒu pí jiāng, hé chéng yí gè zhūgé liàng (หน้า ๒๗)

ช่างประรองเท้าทั้งสามคน รวมกันเป็น จู๊ดเทเสียง (ขงเบ้ง)

สำนวนจีนที่มี ๑๓ คำ

bù yào kàn rén de yī fú, yào kàn rén de fèi fú (หน้า ๒๔)

ไม่ควรดูเสื้อผ้าของคน ควรดูปอดและตับไตไส้พุงของคน

สำนวนจีนที่มี ๑๔ คำ

wù yǐ è xiǎo ér wéi zhī, wù yǐ shàn xiǎo ér bù wéi (หน้า ๒๖)

อย่าคิดว่าเรื่องชั่วเล็กน้อยแล้วน่าทำ อย่าคิดว่าเรื่องดีไม่ใหญ่แล้วไม่ทำ

สำนวนจีนที่มี ๑๕ คำ

lài há ma bāo pí yǎn bù bì, jiǎ yú pōu fù xīn bù sí (หน้า ๒๐)

คางตกถูกถลกหนังแล้วแต่ตาไม่ปิด ตะพาน้ำถูกผ่าท้องแล้วแต่ใจไม่ตาย

zhī zuò huā er bù jié guǒ, là zuò xīn er jiàn bù

dé huó (หน้า ๒๔)

ดอกไม้ที่ทำด้วยกระดาษจะไม่ออกผล หัวใจที่ทำด้วยซี่ผึ้งจะ

โดนไฟไม่ได้

๒.๑.๔ การเลือกใช้คำ

ลักษณะการเลือกใช้คำในสำนวนจีนนั้น อาจจะแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑. เลือกใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามข้าม

ตัวอย่าง

遠 水 不 救 近 火
yuǎn shuǐ bù jiù jìn huǒ

ไกล น้ำ ไม่ ดับ โกล้ ไฟ

น้ำที่อยู่ไกลดับไฟไกลไม่ได้

หมายความว่าสิ่งที่อยู่ไกลไม่สามารถมาแก้ความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

ของเราได้

ในสำนวนนี้คำแรกกับคำที่ ๔ คือคำว่า yuǎn "ไกล" กับ jìn "ใกล้"

เป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามข้ามกัน

深 入 淺 出
shēn rù qiǎn chū

ลึก เข้า ตื้น ออก

หมายความว่ามีความหมายลึกซึ้ง แต่สามารถใช้คำง่าย ๆ อธิบาย

ในสำนวนนี้คำแรกกับคำที่ ๓ คือคำว่า shēn "ลึก" กับ qiǎn "ตื้น"

มีความหมายตรงข้ามข้ามกัน และคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ คือคำว่า rù "เข้า" กับ chū "ออก" ก็

มีความหมายตรงข้ามข้ามกัน

๒. เลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ตัวอย่าง

愁 眉 苦 臉
chóu méi kǔ liǎn

ขมวด คิ้ว ฝ่อ หน้า

หน้าฝ่อคิ้วขมวด

หมายความว่าแสดงอาการเจ็บปวด เศร้าหมองหรือไม่พอใจ

ในสำนวนนี้คำแรกกับคำที่ ๓ คือคำว่า chóu "ขมวด" กับ kǎn "นิ้ว" เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือหมายถึงความเศร้าหมองหรือไม่พอใจ และคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ คือ คำว่า měi "ดี" กับ lián "หน้า" เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือหมายถึงชื่อของอวัยวะเหมือนกัน

龍 爭 虎 鬥

lóng zhēng hǔ dòu

มังกร สู้ เสือ รบ

หมายความว่า การต่อสู้หรือการแข่งขันที่ดุเดือดรุนแรง

ในสำนวนนี้คำแรกกับคำที่ ๓ คือคำว่า lóng "มังกร" กับ hǎn "เสือ" เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือหมายถึงสัตว์ที่ดุร้ายเหมือนกัน และคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ คือคำว่า zhēng "สู้, ชิง" กับ dòu "รบ, สู้" เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือหมายถึงการต่อสู้

๒.๑.๖ หน้าที่ของสำนวน

เมื่อได้ศึกษาริควะห์แล้ว ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ทางไวยากรณ์ของสำนวนจีนอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทดังนี้

๑. หน้าที่ของสำนวนเหมือนคำ
๒. หน้าที่ของสำนวนเหมือนประโยค

๑. หน้าที่ของสำนวนเหมือนคำ

ในหนังสือ หลักภาษาไทย* พระยาอุปกิตศิลปสารได้กำหนดชนิดของคำไว้ ๗ ชนิดดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ เปรียญ). หลักภาษาไทย
(กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๔๗๒), หน้า ๗๐.

๑. คำนาม เป็นคำบอกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น
๒. คำสรรพนาม เป็นคำไว้แทนชื่อต่าง ๆ
๓. คำกริยา เป็นคำบอกอาการของคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น
๔. คำวิเศษณ์ เป็นคำประกอบคำอื่นให้มีความต่างออกไป
๕. คำบุพบท เป็นคำสำหรับนำหน้านามและสรรพนาม
๖. คำสันธาน เป็นคำเชื่อมคำหรือความให้ติดต่อกัน
๗. คำอุทาน เป็นคำออกเสียงต่าง ๆ

ในการศึกษาส่วนที่ทำหน้าที่เหมือนคำในไวยากรณ์ ผู้วิจัยได้จำแนกชนิดของคำคล้ายคลึงกับพระยาอุปกิตศิลปสาร, แต่จะแยกคำวิเศษณ์เป็นคำกริยาวิเศษณ์และคำคุณศัพท์ ส่วนวจนที่ทำหน้าที่เหมือนคำชนิดต่าง ๆ มีดังนี้

๑) หน้าที่ของส่วนเหมือนคำนาม

ตัวอย่าง

掌 上 明 珠
zhǎng shàng míng zhū

ไข่มุกบนฝ่ามือ

หมายความว่า เป็นบุคคลอันเป็นที่รัก ปัจจุบันใช้หมายถึงลูกที่พ่อแม่รักที่สุด

ก. 他 把 她 当 作 自 己 的 孩 子 。

Tā bǎ tā dāngzuò zìjǐ de hái zǐ.

เขาถือว่า เธอเป็นเหมือน ลูก ของเขาเอง

ข. 他 把 她 当 作 自 己 的 掌 上 明 珠 。

Tā bǎ tā dāngzuò zìjǐ de zhǎng shàng míng zhū.

เขาถือว่า เธอเป็นเหมือน ไข่มุกบนฝ่ามือ ของเขาเอง

ในประโยค ก. คำว่า "hái zǐ" (ลูก) เป็นคำนาม เราสามารถเอาส่วน "zhǎng shàng míng zhū" (ไข่มุกบนฝ่ามือ) แทนที่คำว่า "hái zǐ" ในประโยค ก. ได้กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "zhǎng shàng míng zhū" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "hái zǐ" กับคำอื่น ๆ

ในประโยค ถือได้ว่า "zhāng shàng míng zhū" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำนาม

魚米之鄉
yú mǐ zhī xiāng

ถิ่นปลาและข้าว

หมายถึงแหล่งที่หรือบ้านเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์

ก. 泰國是著名的農業國。
Tàiguó shì zhù míng de nóngyè guó.

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่ขึ้นชื่อลือชา

ข. 泰國是著名的魚米之鄉。
Tàiguó shì zhù míng de yú mǐ zhī xiāng.

ประเทศไทยเป็นถิ่นปลาและข้าวที่ขึ้นชื่อลือชา

ในประโยค ก. กลุ่มคำ "nóngyè guó" (ประเทศเกษตรกรรม) เป็นคำนาม เวลาสามารถเอาส่วนอื่น "yú mǐ zhī xiāng" (ถิ่นปลาและข้าว) แทนที่คำว่า "nóngyè guó" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "yú mǐ zhī xiāng" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "nóngyè guó" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "yú mǐ zhī xiāng" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำนาม

๒. หน้าที่ของส่วนอื่นเหมือนคำกริยา

ตัวอย่าง

不翼而飛
bú yì ér fēi

บินไปทั้ง ๆ ที่ไม่มีปีก

หมายถึงสิ่งที่หายไปโดยไม่ทิ้งร่องรอยอะไรไว้หรือหมายความว่าข่าวได้

เผยแพร่ออกไปอย่างรวดเร็ว

ก. 他的書包丟了。
tā de shūbāo diū le.

กระเป๋าหนังสือของเขาหาย

๖. 他的書包不翼而飛了。

Tā de shūbāo bú yì ér fēi le.

กระเป๋าทันหนังสือของเขาบินไปหึ่ง ๆ ที่ไม่มีปีก

ในประโยค ก. คำว่า "diū" (หาย) เป็นคำกริยา เราสามารถเอาส่วนวน "bú yì ér fēi" (บินไปหึ่ง ๆ ที่ไม่มีปีก) แทนที่คำว่า "diū" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "bú yì ér fēi" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "diū" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "bú yì ér fēi" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา

手舞足蹈

shǒu wǔ zú dǎo

มือรำตื่นเต้น

หมายถึงแสดงกริยาชอบใจเต็มที่ ตีใจจนกระทั่งมือก็รำตื่นก็เต้น

๗. 孩子們高興得笑了。

Háizimén gāoxìng de xiào le.

เด็กทั้งหลายตีใจจนหัวเราะ

๘. 孩子們高興得手舞足蹈。

Háizimén gāoxìng de shǒu wǔ zú dǎo.

เด็กทั้งหลายตีใจจนมือรำตื่นเต้น

ในประโยค ก. คำว่า "xiào" (หัวเราะ) เป็นคำกริยา เราสามารถเอาส่วนวน "shǒu wǔ zú dǎo" (มือรำตื่นเต้น) แทนที่คำว่า "xiào" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "shǒu wǔ zú dǎo" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "xiào" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "shǒu wǔ zú dǎo" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา

๓) หน้าที่ของสำนวนเหมือนคำคุณศัพท์

ตัวอย่าง

鳥語花香
niǎo yǔ huā xiāng

นกร้องดอกไม้หอม

หมายถึงทิวทัศน์อันสวยงามของธรรมชาติในฤดูใบไม้ผลิ

ก. 我愛美麗的春天。

wǒ ài měili de chūntiān.

ฉันชอบฤดูใบไม้ผลิที่สวยงาม

ข. 我愛鳥語花香的春天。

wǒ ài niǎo yǔ huā xiāng de chūntiān.

ฉันชอบฤดูใบไม้ผลิที่นกร้องดอกไม้หอม

ในประโยค ก. คำว่า "měili" (สวยงาม) เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถเอาสำนวน "niǎo yǔ huā xiāng" (นกร้องดอกไม้หอม) แทนที่คำว่า "měili" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "niǎo yǔ huā xiāng" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "měili" กับคำอื่น ๆ ในประโยค คือได้ว่า "niǎo yǔ huā xiāng" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำคุณศัพท์

一毛不拔

yī máo bù bá

ขนอ่อน เล็ม เดียวก็ไม่ยอมถอน

หมายถึงบุคคลที่มีความกระตือรือร้น เดียว ไม่ยอมสละประโยชน์ส่วนตัวให้แก่ผู้อื่นแม้แต่

เพียงนิดเดียว

ก. 他弟弟是個吝嗇的人。

Tā dìdì shì gè lìn sè de rén.

น้องชายเขาเป็นคนที่^๑ขี้เหนียว

ข. 他弟弟是個一毛不拔的人。

Tā dìdì shì gè yī máo bù bá de rén.

น้องชาย เขา เป็นคน ที่ ขน อ่อน เส้น เดียว ก็ ไม่ ยอม ถอน

ในประโยค ก. คำว่า "lìn sè" (ซีเหี้ยว) เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถเอา
สำนวน "yī máo bù bá" (ขนอ่อนเส้นเดียวก็ไม่ยอมถอน) แทนที่คำว่า "lìn sè"

ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง
"yī máo bù bá" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "lìn sè" กับคำ
อื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "yī máo bù bá" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำคุณศัพท์

๔) หน้าที่ของสำนวนเหมือนคำกริยาวิเศษณ์

ตัวอย่าง

水 泄 不 通

shuǐ xiè bù tōng

น้ำซึมไม่ออก

หมายถึงสภาพที่มีผู้คน เบียดเสียดอัดเบียดกัน

ก. 會 場 里 人 擠 得 很 。

Huì chǎng lǐ rén jǐ dé hěn.

ในสถานที่ประชุมคนแน่นมาก

ข. 會 場 里 人 擠 得 水 泄 不 通 。

Huì chǎng lǐ rén jǐ dé shuǐ xiè bù tōng.

ในสถานที่ประชุมคนแน่นจน น้ำ ซึม ไม่ ออก

ในประโยค ก. คำว่า "hěn" (มาก) เป็นคำกริยาวิเศษณ์ เราสามารถเอาสำนวน
"shuǐ xiè bù tōng" (น้ำซึมไม่ออก) แทนที่คำว่า "hěn" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็น
ประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "shuǐ xiè bù tōng" กับคำอื่น ๆ
ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "hěn" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "shuǐ
xiè bù tōng" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยาวิเศษณ์

一五十一
yì wǔ yī shí

ทีละห้าทีละสิบ

หมายความว่าเล่าหรือบอกให้รู้เรื่องอย่างละเอียดละออชัดเจน

ก. 他把今天發生的事情詳細地跟他媽媽
Tā bǎ jīntiān fāshēngde shìqíng xiángxì de gēn tā māma

說了。
shuō le.

เรื่องที่เกิดขึ้นในวันนี้เขาได้เล่าให้คุณแม่เขาฟังอย่างละเอียดแล้ว

ข. 他把今天發生的事情一五十一地跟他
Tā bǎ jīntiān fāshēngde shìqíng yì wǔ yī shí de gēn tā

媽媽說了。
māma shuō le.

เรื่องที่เกิดขึ้นในวันนี้เขาได้เล่าให้คุณแม่เขาฟังอย่างทีละห้าทีละสิบแล้ว

ในประโยค ก. คำว่า "xiángxì" (ละเอียด) เป็นคำกริยาวิเศษณ์ เราสามารถ
เอาสำนวน "yì wǔ yī shí" (ทีละห้าทีละสิบ) แทนที่คำว่า "xiángxì" ในประโยค ก.
ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่าง "yì wǔ yī shí" กับคำอื่น ๆ
ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "xiángxì" กับคำอื่น ๆ ในประโยคคือได้ว่า "yì
wǔ yī shí" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยาวิเศษณ์

๒. หน้าที่ของสำนวนเหมือนประโยค

สำนวนจีนนอกจากทำหน้าที่เหมือนคำชนิดต่าง ๆ ในไวยากรณ์ดังได้กล่าวมาแล้ว
ข้างต้น ยังสามารถทำหน้าที่เหมือนประโยคได้

ตัวอย่าง

百聞不如一見
bǎi wén bù rú yí jiàn

ฟังร้อยครั้งไม่เท่าตาเห็นครั้งเดียว

หมายความว่า จะฟังมากเท่าไรก็สู้ไปดูด้วยตาตัวเองสักครั้งไม่ได้

๓. 聽別人講不如親眼去看看，我這次
Tīng biérén jiǎng bù rú qīnyǎn qù kànkàn. Wǒ zhècì

出國考察，確實大開眼界。
chū guó kǎochá, quèshí dà kāi yǎnjiè.

ฟังคนอื่นพูดสู้ไปดูด้วยตาตัวเองไม่ได้หรอก ผมไปดูงานที่ต่างประเทศคราวนี้
 ได้เปิดหูเปิดตาจริง ๆ

๔. 百聞不如一見，我這次出國考察，確實
Bǎi wén bù rú yí jiàn. Wǒ zhècì chū guó kǎochá, quèshí

大開眼界。
dà kāi yǎnjiè.

ฟังร้อยครั้งไม่เท่าตาเห็น ผมไปดูงานที่ต่างประเทศคราวนี้ได้เปิดหูเปิดตาจริง ๆ

ในตัวอย่าง ก. นั้น มี ๓ ประโยค คือ (๑) "Tīng biérén jiǎng bù rú qīnyǎn qù kànkàn" / (๒) "Wǒ zhècì chūguó kǎochá" และ (๓) "quèshí dà kāi yǎnjiè" เราสามารถเอาส่วน "bǎi wén bù rú yí jiàn" แทนที่ประโยค(๑) ในตัวอย่าง ก. ได้ กลายเป็นตัวอย่าง ข. โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างส่วน "bǎi wén bù rú yí jiàn" กับประโยคที่ตามมาในตัวอย่าง ข. ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของประโยค (๑) กับประโยคที่ตามมาในตัวอย่าง ก. ถือได้ว่า "bǎi wén bù rú yí jiàn" ทำหน้าที่ได้เหมือนประโยค

一寸光陰一寸金
yí cùn guāng yīn yí cùn jīn

เวลาหนึ่งนิ้วมีค่าเท่าทองคำหนึ่งนิ้ว
 หมายความว่าเวลามีค่ามาก

๓. 時間很寶貴，你要好好珍惜它。
Shí jiān hěn bǎoguì, nǐ yào hàohǎo zhēnxī tā.

เวลามีค่ามาก, เธอต้องรักษามันให้ดีนะ

๔. 一寸光陰一寸金，你要好好珍惜它。
yí cùn guāng yīn yí cùn jīn, nǐ yào hàohǎo zhēnxī tā.
 เวลาหนึ่งนิ้วมีค่าเท่าทองคำหนึ่งนิ้ว เธอต้องรักษามันให้ดีนะ

ในตัวอย่าง ก. นั้น มี ๒ ประโยค คือ (๑) "shíjiān hěn bǎoguì" และ (๒) "ní yào hǎohào zhēnxī tā" เราสามารถเอาสำนวน "yí cùn guāng yīn yí cùn jīn" แทนที่ประโยค (๑) ในตัวอย่าง ก. ได้ กลายเป็นตัวอย่าง ข. โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน "yí cùn guāng yīn yí cùn jīn" กับประโยค (๒) ในตัวอย่าง ข. ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของประโยค (๑) กับประโยค (๒) ในตัวอย่าง ก. ถือได้ว่า "yí cùn guāng yīn yí cùn jīn" ทำหน้าที่ได้เหมือนประโยค

๒.๑.๗ ความหมายของสำนวน

ผู้วิจัยจะศึกษาความหมายของสำนวนในเรื่องต่อไปนี้

๒.๑.๗.๑ ความหมายต่าง ๆ ของสำนวน

ความหมายของสำนวนนั้น เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ มากมาย อาจแยกประเภท

ได้ดังนี้

๑) ความหมายเกี่ยวกับลักษณะหรือคุณสมบัติ

ตัวอย่าง

五 光 十 色
wǔ guāng shí sè

ห้า แสง สิบ สี

หมายถึงสิ่งของที่แพรวพราวไปคล้ายสิสุวรรต่าง ๆ มองดูสุดตา

十 全 十 美
shí quán shí měi

สิบ พร้อม สิบ สวยงาม

หมายถึงคนหรือสิ่งของซึ่งดีพร้อมบริบูรณ์ทุกอย่างไม่มีที่ติ

๒) ความหมายเกี่ยวกับอาการ

ตัวอย่าง

手 忙 脚 亂
shǒu máng jiǎo luàn

มือ ชุ้ง ตีน รุน

หมายถึงการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยอาการรีบเร่ง ชุลมุน รุนวายเกินไปจนมือไม่ชุ้ง

ไปหมด ไม่เป็นระเบียบ

怒髮衝冠

nù fà chōng guān

โกรธจน ผม ตั้งดำ ทวม

หมายความว่ามีความโกรธมาก

ค.) ความหมายเกี่ยวกับสภาพการณ์

ตัวอย่าง

危如累卵

wēi yú lěi luǎn

อันตราย เหมือน กองไว้ ไข่

อันตรายเหมือนไข่ที่กองไว้

หมายความว่าเหตุการณ์กำลังอยู่ในความตึงเครียด ล่อแหลมต่ออันตรายอย่างยิ่ง

山窮水盡

shān qióng shuǐ jìn

ภูเขา สุด ลำธาร ล้น

ล้นลำธารสุดภูเขา

หมายความว่าตกอยู่ในสภาพอันจนไปไหนไม่รอด

ค.) ความหมายเกี่ยวกับขนาดหรือระยะทาง

ตัวอย่าง

彈丸之地

dàn wán zhī dì

ลูกดิน ที่ พื้น

ที่เท่าลูกดิน

หมายความว่าเนื้อที่มีขนาดเล็ก

天涯海角

tiān yá hǎi jiǎo

ฟ้า ขอบ สมุทร ฝั่ง

ขอบฟ้าฝั่งสมุทร

หมายถึงสถานที่ไกลแสนไกล

๕) ความหมายเกี่ยวกับเวลา

ตัวอย่าง

一朝一夕

yì zhāo yì xī

หนึ่ง เข้า หนึ่ง คำ

หมายถึงเวลาอันสั้น

夜以繼日

yè yǐ jì rì

กลางคืน ต่อ กลางวัน

หมายความว่าทั้งกลางวันและกลางคืน คือตลอดเวลาที่ตนเอง

๖) ความหมายเกี่ยวกับจำนวน

ตัวอย่าง

成千上万

chéng qiān shàng wàn

นับ พัน นับ หมื่น

หมายความว่า มีจำนวนมากมาย

寥若辰星

liáo ruò chén xīng

น้อย: ดวง ยามรุ่ง ดวงดาว

น้อยดุจดวงดาวยามรุ่ง

หมายความว่า มีจำนวนโหล่ง เหวงบางตา เหมือนหนึ่งดวงดาวในตอนย่ำรุ่ง

๗) ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรม

ตัวอย่าง

雪中送炭

xuě zhōng sòng tàn

หิมะ ระหว่าง ส่ง ถ่าน

ในระหว่างหิมะตกส่งถ่าน

หมายถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นอย่างอบอุ่นในยามที่ผู้อื่นกำลังตกทุกข์ได้ยาก
เปรียบเทียบส่งผ่านไปให้ผู้อื่นในยามทมิฬ

陽 奉 陰 違
yáng fèng yīn wéi

ค้ำสว่าง ปฏิบัติตาม ค้ำมืด ผ่าฉิน

หมายความว่าค้ำหน้าปฏิบัติตาม แต่ลับหลังกลับทำตรงกันข้าม

๘. ความหมายเกี่ยวกับความเป็นจริง

ตัวอย่าง

水 滴 石 穿
shuǐ dī shí chuān

น้ำ หยด สิ้น ทะลุ

หมายความว่าการทำงานอะไรก็ตาม ถ้าหากยืนหยัดทำอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ถึงมีกำลังน้อย
ก็จริง แต่ก็สามารถจะทำให้งานที่ทำนั้นสำเร็จได้

物 極 必 反
wù jí bì fǎn

สิ่ง จุดสุดยอด ย่อม ตรงข้าม

สิ่งใด เมื่อถึงที่สุดแล้ว สิ่งนั้นจะต้องผันแปร

หมายถึง เหตุการณ์หรือสิ่งทั้งหลาย เมื่อถึงที่สุดของมันแล้ว ก็ย่อมจะผันแปรหรือ
เปลี่ยนแปลงไป

๒.๑.๗.๒ การ เปรียบเทียบกับส่วน

ผู้วิจัยได้พบว่าส่วนจีนส่วนมากจะมีการ เปรียบเทียบ ทำให้จำแนกส่วนนั้นได้เป็น

๓ ประเภทดังนี้

๑) ส่วนที่มีการเปรียบเทียบ

ส่วนประเภทนี้มีการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง อาจจะมีคำที่ใช้แสดง
การเปรียบเทียบ เช่น 若 ruò "ดัง, ดุจ" 如 rú "เหมือน" อยู่ในส่วนหรือไม่ก็ได้

ตัวอย่าง

金玉良言

jīn yù liáng yán

ทอง หยก ดี คำพูด

คำพูดดีเหมือนทองกับหยก

สำนวนนี้มีการเปรียบเทียบ "yán" (คำพูด) กับ "jīn" (ทอง) และ "yù" (หยก) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่ามาก

นำไปใช้หมายถึงคำพูดหรือคำตักเตือนที่มีค่าและมีประโยชน์มาก

門庭若市

mén tíng ruò shì

ประตู ลานบ้าน เหมือนตลาด

หน้าประตูบ้านเหมือนตลาด

สำนวนนี้มีการเปรียบเทียบ "mén tíng" (ประตูลานบ้าน) กับ "shì" (ตลาด) ซึ่งเป็นที่ที่มีคนจำนวนมาก

นำไปใช้หมายถึงสภาพที่มีคนเข้าออกคับคั่งหรือมีคนไปมาหาสู่กันมาก

๒.) สำนวนที่นำไปใช้เปรียบเทียบ

สำนวนประเภทนี้ไม่มีการเปรียบเทียบอยู่ในสำนวน แต่ นำไปใช้เปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ สภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

ตัวอย่าง

水泄不通

shuǐ xiè bù tōng

น้ำ ชิม ไม่ ออก

สำนวนนี้ความหมายตามตัว คือ น้ำซึมออกมาไม่ได้ นำไปใช้หมายถึงสภาพที่เบียดเสียด

ปิดเบียดกันมาก

一毛不拔

yì máo bù bá

เดียว ขน ไม่ ถอน

ขนอ่อน เส้นเดียวก็ไม่ยอมถอน

สำนวนนี้ความหมายตามตัวคือไม่ยอมถอนชนอ่อนแอเพียงเส้นเดียว นำไปใช้
หมายถึงบุคคลที่มีความตระหนี่ที่เหนียว ไม่ยอมสละประโยชน์ส่วนตัวให้แก่ผู้อื่นแม้แต่เพียงนิดเดียว

๓) สำนวนที่ไม่มีการเปรียบเทียบ^๑

สำนวนประเภทที่ไม่มีการเปรียบเทียบอยู่ในสำนวน และมีคำนำไปใช้เปรียบเทียบกับสิ่งใด มีความหมายตรงไปตรงมา

ตัวอย่าง

口 是 心 非

kǒu shì xīn fēi

ปาก จริงใจ เท็จ

สำนวนนี้หมายความว่าพูดโดยที่ปากกับใจไม่ตรงกัน ปากพูดอย่างหนึ่ง แต่ใจ
คิดอีกอย่างหนึ่ง

一 知 半 解

yì zhī bàn jiě

หนึ่ง รู้ ครึ่ง เข้าใจ

สำนวนนี้หมายความว่า รู้น้อยและเข้าใจไม่ลึกซึ้ง

๒.๒ ลักษณะทั่วไปของสำนวนไทย

๒.๒.๑ จำนวนคำ

สำนวนไทยอาจมีตั้งแต่ ๑ คำถึง ๑๖ คำ ส่วนใหญ่จะเป็นวลีหรือประโยคสั้น ๆ

^๑ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจะศึกษา เปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทยเฉพาะประเภท
ที่ ๑ กับประเภทที่ ๒ เท่านั้น ส่วนประเภทที่ ๓ นี้ มีคำนำมาศึกษาเปรียบเทียบ.

ตัวอย่าง*

สำนวนไทยที่มี ๑ คำ

กึ่ง

หมายความว่า ตีมี เหล้า

ปอด

หมายความว่า รู้สึกทวาทหวั่น

สำนวนไทยที่มี ๒ คำ

แก้เผ็ด

หมายความว่า แก้แค้น คือ ทำตอบแทนแก่ผู้ที่เคยทำความ เดือดร้อนหรือความ

เจ็บปวดไว้แก่ตน

ไม้ตาย

หมายถึง ทำสำคัญในการต่อสู้ที่คิดว่า จะ เอาชนะศัตรูได้

สำนวนไทยที่มี ๓ คำ

ไกลปืนเที่ยง

หมายความว่า ห่างไกลจากความเจริญ

มือไม่ถึง

หมายความว่า มีความสามารถ ไม่พอ

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

กันตึกว่าแก

หมายความว่า คิดหาทางป้องกันภัยไว้ก่อน ตึกว่าจะไปคิดแก้ไขที่หลัง

เข้าได้ เข้าไฟ

หมายความว่า เวลาพลบค่ำ

* ความหมายของตัวอย่างสำนวนไทยเหล่านี้ได้จาก สำนวนไทย เล่ม ๑-๒ ของ
ภาณุจนาคพันธุ์และ ภาษา-พจนานุกรม ของฐะปะนีย์ นาครทรรพ.

อนึ่ง ตัวอย่างสำนวนเหล่านี้ จำนวนใดที่ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นตัวอย่างในหัวข้อต่อไป
จะไม่ให้ความหมายของสำนวนนั้นอีก

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

กินน้ำไม่เผื่อเลี้ยง

หมายความว่ามิอะไรใช้หมดทันทีไม่เผื่อกาลข้างหน้า

ตาบอดสอดตาเห็น

หมายความว่าไม่รู้เรื่องราวอะไรเลยแต่พอตัว

สำนวนไทยที่มี ๖ คำ

กสินไม่เข้าคายไม่ออก

หมายความว่ารู้สึกอึดอัดใจ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี ทำให้ตัดสินใจไม่ถูก

ต่อความยาวสาวความยืด

หมายความว่าพูดว่ากันไปว่ากันมาไม่รู้จักสิ้นสุด

สำนวนไทยที่มี ๗ คำ

หมาขี้ไม่มีใครยกหาง

หมายความว่าชอบยกตนข่มเชยตัวเอง

ไปไหนมาสามวาสองคอก

หมายความว่าตามอย่างหนึ่งตอบอย่างหนึ่ง

สำนวนไทยที่มี ๘ คำ

ไถ่จามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง

หมายความว่าคนจะงามจะสวยได้จะต้องรู้จักแต่งตัวด้วย

ชกน้ำเข้าสิก ชกสิกเข้าบ้าน

หมายความว่า นำข้าศึกหรือศัตรูเข้าบ้านหรือเมือง นำความเดือดร้อนให้เกิด

แก่บ้านเมือง

สำนวนไทยที่มี ๘ คำ

ไม้คดคดได้ คนคดคดไม่ได้

หมายความว่า ลินดานแก่ได้ยาก

ตักน้ำใส่กระโหลกชะโงกดูเงา

หมายความว่าให้ดูตนเองว่าเป็นอย่างไร เหมาะสมกับการกระทำของตนหรือไม่

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำ

คบคนให้ดูหน้า ชื่อผ้าให้ดูเนื้อ

หมายความว่า คบมิตรต้องพิจารณาให้รอบคอบ เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียใจทีหลัง

ซูว์ให้ซูห่าง ตูนางให้ตูแม่

หมายความว่า รัวที่ดีต้องดูที่หาง เพราะขนปลายหางเป็นพู่เหมือนรูปใบโพธิ์

ถ้าอยากรู้ว่าหญิงสาวดีหรือไม่ต้องดูที่แม่ของหญิงนั้น เพราะโดยทั่วไปแล้วถ้าแม่ดีลูกสาวก็ต้องดีด้วย

สำนวนไทยที่มี ๑๑ คำ

จับปลาให้กุมหัว จะ เปลื้องข้าวอย่าให้หมอง

หมายความว่า ทำอะไรให้ถูกวิธี และค่อย ๆ ทำ

ดักลอบต้องหมั่นดู เป็นเจ้าชู้ต้องหมั่นเกี่ยว

หมายความว่าถ้าจะทำกิจการใดก็ต้องเอาใจใส่และพากเพียรทำกิจการนั้น

โดยไม่ทอดทิ้งจนกว่าจะได้ผล เป็นที่พอใจ

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ

มีเงินหรือจะไร้ของ มีทองหรือจะไร้แหวน

: หมายความว่า มีเงินแล้วจะต้องการอะไรก็ได้ทั้งสิ้น

X) ไม้ลำเดียวยังต่างปล้อง ฝักน่องยังต่างใจ

หมายความว่าจิตใจความคิดเห็นของแต่ละคนต่างกัน เป็นพี่น้องกันก็มีจิตใจ

ต่างกันได้

สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำ

คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย สามคนกลับบ้านได้

หมายความว่าในการเดินทางไกลนั้น ให้มีเพื่อนไปด้วยเพื่อจะได้ช่วยเหลือกัน

ในยามที่ต้องเผชิญอันตราย มีสองคนก็เท่ากับเป็นเพื่อนร่วมตายกัน แต่ถ้ามีสามคนก็แน่ใจยิ่งขึ้น

ว่าคงปลอดภัยกลับมาถึงบ้านได้ ใช้เป็นคำเตือนมิให้ตกอยู่ในความประมาท จะไปไหนควรมี

เพื่อนไปด้วยพออุ่นใจว่าจะไม่ทิ้งกัน

ไม่เห็นน้ำตกระบอ กไม่เห็นกระวอกโก่งหน้าไม้

หมายความว่าทำลวงหน้าไปก่อนโดยที่ยังไม่มีอะไรภายนอกหน้าแน่นอน

สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำ

ไว้ใจลูกตาบอดข้างเดียว ไว้ใจบ่าวตาบอดสองข้าง

หมายความว่าไว้ใจลูกเท่ากับตาบอดข้างหนึ่ง คือจะหวังอะไรให้เต็มที่ไม่ได้ แต่ลูกก็ยังเป็นเลือกเนื้อเชื่อใจไม่สู้เป็นโรนิก ไว้ใจบ่าวเท่ากับตาบอดสองข้าง คือจะหวังอะไรไม่ได้เลย เพราะบ่าวเป็นคนอื่น

สืปากว่าไม่เท่าตาเห็น สืตาเห็นไม่เท่ามือคลำ

หมายความว่าสืคนมาบอกเล่ามาพูดให้ฟังก็ไม่เท่าได้เห็นด้วยตาตนเอง และเห็นด้วยตาตนเองยังสู้ทำด้วยมือตนเองไม่ได้ คือความชำนาญสำคัญที่สุด

สำนวนไทยที่มี ๑๕ คำ

มีผิว (เมียบ) ผิดคิดจนตัวตาย ปลุกเรื่อนผิดคิดจนเรื่อนหลาย

หมายความว่าให้ระวังก่อนทำอะไรลงไป เพราะถ้าตัดสินใจผิดแต่ต้นแล้ว จะแก้ไขยาก โดยเฉพาะเรื่องเลือกคู่

สำนวนไทยที่มี ๑๖ คำ

การกินการอยู่ใครไม่สู้พอ การพวยการถ่อพ้อไม่สู้ใคร

หมายความว่าเรื่องกินแล้วเก่งไม่มีใครสู้ได้ทั้งนั้น แต่เรื่องทำงานแล้วยอมแพ้ ไม่สู้ใครทั้งสิ้น

ไม่รู้จักเสียเอาเรีมาจอต ไม่รู้จักมอตเอาไม้มาวาง

หมายความว่าทำอะไรอย่างทุ่มซำมโดยไม่พิจารณาให้รอบคอบเสียก่อน

น่าสังเกตว่า สำนวนไทยที่มีตั้งแต่ ๖ คำขึ้นไปจนถึง ๑๖ คำมักจะแบ่งได้เป็น ๒ ววรรค และจำนวนคำในแต่ละวรรคจะ เท่ากันหรือเกือบเท่ากันดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำนวนไทยที่มี ๖ คำ

ต่อความยาว สาวความยัด (หน้า ๔๐)

สำนวนไทยที่มี ๗ คำ

ไปไหนมา สามวาสองศอก (หน้า ๔๐)

สำนวนไทยที่มี ๘ คำ

ชกน้ำเข้าลึก ชกศึกเข้าบ้าน (หน้า ๔๐)

สำนวนไทยที่มี ๙ คำ

ไม้คดคดได้ คนคดคดไม่ได้ (หน้า ๔๐)

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำ

คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๑ คำ

จับปลาให้กุมหัว จะเป็ดึงขีวอย่าให้มอง (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ

มีเงินหรือจะไว้ของ มีทองหรือจะไว้แหวน (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำ

ไม่เห็นน้ำดีดกระบอก ไม่เห็นกระรอกโก่งหน้าไม้ (หน้า ๔๒)

สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำ

สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ (หน้า ๔๒)

สำนวนที่เคยกล่าวถึงแล้ว ผู้วิจัยจะไม่บอกความหมายซ้ำอีก แต่จะบอกเลขหน้าที่
สำนวนนั้นปรากฏเป็นครั้งแรกในวิทยานิพนธ์ เพื่อผู้อ่านจะได้พลิกไปดูความหมายได้

สำนวนไทยที่มี ๑๕ คำ

มีผิดคิดคนตัวตาย ปลุกเรอผิดคิดจนเรอหลาย (หน้า ๔๒)

สำนวนไทยที่มี ๑๖ คำ

การกินการอยู่ใครไม่รู้พ่อ การพวยการถ่อพ่อไม่รู้ใคร (หน้า ๔๓)

นอกจากนี้ ในสำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ ๑๓ คำ และ ๑๔ คำบางสำนวนอาจแบ่งได้
เป็น ๓ วรรคหรือ ๔ วรรค

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ

ฝนจะตก ชีจะแตก คนจะตาย พระจะสึก

หมายความว่า เรื่องสี่อย่างนี้ห้ามไม่ได้

สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำ

คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย สามคนกลับบ้านได้ (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำ

บุญมาปัญญาช่วย ที่ป่วยก็หาย ที่หน่ายก็รัก

หมายความว่า ถ้าบุญมาแล้วอะไร ๆ ก็สำเร็จทุกอย่าง

๒.๒.๒ สัมผัส

สำนวนไทยมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะดังนี้

๒.๒.๒.๑ สัมผัสสระ

สำนวนไทยมีสัมผัสสระซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ สัมผัสในวรรคเดียวกัน
และสัมผัสระหว่างวรรค

ก. สัมผัสสระในวรรค

สำนวนไทยอาจมีสัมผัสสระในวรรคเดียวกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) สัมผัสสระในคำที่อยู่ติดกัน คำที่สัมผัสนั้นอาจอยู่บนสำนวนกลางสำนวน
หรือท้ายสำนวนก็ได้

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๓ คำ

นอนบ่อนไส้

หมายความว่าคนในบ้านหรือพวกเดียวกันคิดร้าย

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

สู้รบิ้นว่า

หมายความว่าแสดงที่ทำเป็นคนรู้ดี

ว่านอนสอนง่าย

หมายถึงเด็กที่อยู่ในโอวาท เชื่อฟังคำสั่งสอน

สิ่งข้างทาง

หมายความว่าทำอะไรไม่มันเหมาะ จะเกิดอันตรายแก่ตัวเองได้

สำนวนไทยที่มี ๕ คำ

หายใจไม่ทั่วท้อง

หมายความว่าหวาดท้อหวัดกังวลอยู่ตลอดเวลา

คาบอดสุดตาเห็น (หน้า ๕๐)

หมายความว่าไม่รู้เรื่องราวอะไรเลยแต่เอาตัว

น้ำตาเป็นเฝ้าเต่า

หมายความว่าร้องไห้ให้น้ำตาไหลพราก

สำนวนไทยที่มี ๖ คำ

พลัดที่เนาควาที่อยู่

หมายความว่าไม่ได้อยู่เป็นที่ ต้องเที่ยวเร่ร่อนไป

คบคนจรนอนหมอนหมื่น

หมายความว่าคบคนจรแปลกหน้าแล้ว อาจนำภัยมาสู่ตนได้

สำนวนไทยที่มี ๗ คำคอหัก ๓ สู้ แต่ ว่า คน

หมายถึงผู้ที่ขาดคุณสมบัติของความ เป็นคน เช่น ซาะคสังจะ ซาะคความรับผิดชอบ
เป็นคนเสียเปล่า

มือ ใคร ย่ำ สาว ใต้ สาว เอา

หมายความว่าใครมีกำลังความสามารถหรืออำนาจที่จะถือเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้
ก็รีบเข้าถือเอาในทันที เป็นลักษณะของการแย่งชิงกัน

๒) สัมผัสสระ ในคำที่มี ดิ อยู่ติดกัน คำที่สัมผัสกันอาจมีคำอื่นมาคั่นคำเดียว
หรือหลายคำก็ได้ และคำที่สัมผัสนั้นอาจอยู่ต้นสำนวน กลางสำนวนหรือท้ายสำนวนก็ได้

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๔ คำงอน เป็น ซ้อน ทอย

หมายความว่าว่างอนมากคล้ายเปลือกทอย

หน้า เนื้อ ใจ เสือ

หมายความว่าหน้าตาแสดงว่าเป็นคนใจดี แต่จิตใจโหดร้าย

ชี้ แพ้ ชวน ตี

หมายความว่าคนที่แพ้แล้วพาลหาเรื่องทะเลาะวิวาท

สำนวนไทยที่มี ๔ คำของ ท่าย สะพาน บาบ

หมายถึงผู้ที่กล่าวหาว่าผู้อื่นว่าชโมยของของตัวไปโดยไม่มีหลักฐานยืนยันเพียงพอ

ขาย ผ้า เอา หน้า รอด

หมายถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยยอมขายสิ่งของของตนมิอยู่

ฝาก เนื้อ ไว้ กับ เสือ

หมายความว่าฝากสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้กับผู้ที่ชอบสิ่งนั้น ย่อมจะสูญเสียไป

สำนวนไทยที่มี ๖ คำชมพอพอสมน้ำยา

หมายความว่าทั้งสองฝ่ายพอเหมาะพอดีกันจะว่าข้างไหนดีไม่ได้

ยกฐเขาออกจากอก

หมายความว่าการทำงานที่หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเสร็จไปโดยเรียบร้อย

ทำให้รู้สึกโล่งอกหรือเบาใจไปทีเดียว ไม่ต้องกังวลใจอีกต่อไป

สำนวนไทยที่มี ๗ คำช้า ๆ ได้พร้าสองเล่มงาม

หมายความว่าในการทำงานบางอย่างที่ยาก ๆ นั้น ต้องทำอย่างรอบคอบ

ถี่ถ้วนจึงต้องใช้เวลานาน หากออกหน้าคอบก็จะได้ผลงานเป็นที่พอใจ

หมาขี้ไม่มีไครยกหาง (หน้า ๔๐)เอาใจเขามาใส่ใจเรา

หมายความว่าให้นึกถึงจิตใจของผู้อื่น เห็นใจผู้อื่น

ข. สัมผัสสระระหว่างวรรค

สำนวนไทยที่มี ๒ หรือ ๓ หรือ ๔ วรรคจะมีสัมผัสสระระหว่างวรรค ซึ่งแบ่งได้

เป็น ๒ ลักษณะคือ

- ๑) คำสุดท้ายของวรรคแรกสัมผัสกับคำที่ ๑-๔ ของวรรคถัดไป. ในสำนวนที่มี ๒ วรรค คำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำที่ ๑-๔ ของวรรคที่ ๒ ในสำนวนที่มีหลายวรรค คำสุดท้ายของแต่ละวรรคจะสัมผัสกับคำที่ ๒ ของวรรคถัดไป

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๖ คำตื่นแต่ตึก สุกแต่หม่อม

หมายความว่าเร่งรัดทำงานอย่าให้เวลาเสียไปเปล่า

เลือกที่รัก บั๊กที่ชัง

หมายความว่าล่าเหยื่อ เชื้อแต่ฝ่ายที่ตนรักชอบ ไม่เชื้อต่อฝ่ายที่ตนเกลียดชัง

ข่าวข้างดู ข่าวหมู่เล่น

หมายความว่าไม่ว่าอะไรผิดน้อยพอปรากฏขึ้นก็ตื่นดู ไม่คิดว่าควรหรือไม่ควร
ตั้งหน้าแต่จะดูทำเดี๋ยว

ชี้หมู่รา ชี้หมาแห้ง

หมายความว่าเรื่องไม่เป็นเรื่อง เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ

สำนวนไทยที่มี ๗ คำ

เข้าตามตรอก ออกตามประตู

หมายความว่า การปฏิบัติตามระเบียบหรือประเพณีอันดีงาม

คดในข้อ งอในกระดูก

หมายถึงคนที่มีลักษณะคดโกงที่สุท

ปากปราศรัย น้ำใจเชือกคอก

หมายความว่าพูดดีแต่ปาก ส่วนใจคิดร้าย

ไปไหนมา สามวาสองหอก (หน้า ๔๐)

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

ข้าวไม่ให้ข้า น้ำไม่ให้ขุน

หมายความว่าทำอะไรค่อย ๆ ทำ อย่าให้เป็นการรุนแรงจนขุนช้างหมองใจกัน

เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน

หมายความว่าเมื่อต้องเสียอะไรไปอย่างไม่มีทางที่จะสูญเปล่าก็ไม่ต้องวิตก

ทุกขีรอน

เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย

หมายความว่าเสียเพียงเล็กน้อยไม่ใคร่ยอมเสีย แต่แล้วกลับกลายเป็นต้องเสีย
มากไปกว่าที่จะยอมเสียเพียงเล็กน้อย

ข้างตายทั้งตัว เอาใบข้าวปิด

หมายความว่าทำความผิดแล้วพยายามหาหลักฐานมากลบเกลื่อน แต่ก็ไม่สามารถ
จะปกปิดความผิดนั้นได้

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

ตักน้ำใส่กระโถก ชะโงกดูเงา (หน้า ๔๑)

ปลั่งปากเสียด ปลั่งคืนตกต้นไม้

หมายความว่าพูดอะไรออกไปโดยไม่ระวังหรือไม่คิดเสียก่อน จะทำให้ตนเองต้อง

ลำบาก

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำ

สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ

หมายความว่าดีหรือชั่วย่อมอยู่ที่ใจตนเอง

อยู่เรือนเหมือนก้อนเส้า เฝ้าเรือนเหมือนแมวคราว

หมายความว่าให้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนไม่เที่ยวเตร่ไปไหน

นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย

หมายความว่าให้ระวังอันตรายอยู่ตลอดเวลา

คนรักเท่าผืนหญ้า คนชิงเท่าผืนเสื่อ

หมายความว่าคนรักเราน้อย คนเกลียดเรามีมาก

สำนวนไทยที่มี ๑๑ คำ

ฆ่าช้างจะเอางา เจรจาจะเอาถ้อยคำ

หมายความว่าให้พูดให้แน่ ไม่เปลี่ยนแปลงคำพูด เหมือนฆ่าช้างก็ให้เอางา ซึ่งเป็น

สิ่งที่มีค่า ไม่ใช่เปลี่ยนใจไปเอาอย่างอื่น

จอดเรือไม่ดูฝั่ง จะนั่งไม่ดูแผ่นดิน

หมายความว่าการทำงานหรือเรื่องสำคัญ ๆ ควรจะต้องพิจารณาโดยรอบคอบก่อนทำ

จับปลาให้หมดหัว จะปลีองบัวอย่าให้หอมอง (หน้า ๔๑)

ดักลอบต้องหมิ่นกฐิ เป็นเจ้าผู้ต้องหมิ่นเกี่ยว (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ

มีตอยู่ในเรือนเหมือนพร้าว ข้าอยู่ในเรือนเหมือนเม็ย

หมายความว่าผู้มีตอยู่ในเรือนแล้วก็ใช้ต่างพร้าวได้เหมือนกัน ข้าหาสหญิงอยู่ในเรือน

ก็เท่ากับเป็นเม็ยเหมือนกัน

มีเงินหรือจะไร้ของ มีทองหรือจะไร้แหวน (หน้า ๔๑)
 ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่ ผูกอุ้ตามใจผู้นอน
 หมายความว่าทำอะไรต้องตามใจผู้ที่ได้รับผลตรงเฉพาะตัวผู้นั้น
 ใบไม้ร่วงจะออกช่อ ข้าวรวงจะออกรวง
 หมายความว่า เมื่อเห็นร่องรอยก็รู้ได้หมด
 ไม้ลำเดียวยังต่างปล้อง พี่กับน้องยังต่างใจ (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำ

ไม่เห็นน้ำตดกระบอก ไม่เห็นกระรอก โกงหน้าไม้ (หน้า ๔๒)

สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำ

มีเงินมีทองเจรจา ได้ มีไม้มีไต้ ปลุกเรือนงาม
 หมายความว่า มั่งมีร่ำรวยมีเงินมีทองแล้วพูดอะไรคนก็เชื่อฟัง
 อยู่บ้านท่านอย่าดู ขวย ขึ้น วุ่น ขึ้น ขวย ให้ลูกท่านเล่น
 หมายความว่าอาศัยอยู่ในบ้านผู้ใดก็อย่าอยู่มือเปล่าให้ช่วยทำงานทำการหรือ
 ทำอะไร ๆ ไปตามแต่จะทำได้ทุกอย่าง

บุญมา ปัญญา ก็ ช่วย ที่ ป่วย ก็ หาย ที่ หน้า ยก็ รัก (หน้า ๔๔)

: สำนวนไทยที่มี ๑๖ คำ

การกินการอยู่ใคร ไม่ สู้ พ่อ การพ่ายการต่อ พ่อ ไม่ สู้ ใคร (หน้า ๔๒)

ไม่รู้จัก เสีย เอา เรื่อย มา จ อด ไม่ รู้จัก ม อด เอา ไม่ มา ว าง (หน้า ๔๒)

๒) สัมผัสสระ ท้าย วรรค คำสุดท้ายของแต่ละวรรคจะสัมผัสกัน ลักษณะสัมผัสท้ายวรรค

แบบนี้มีตัวอย่างไม่มากนัก

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำ

คนเดียวหัว ท าย สอง คน เ เ น ค า ย สาม คน ก ล บ บ ั น ได้ (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๕ คำ

มีผิวคิดคิดจนตัวตาย ปลุกเรื่อนผิดคิดจนเรื่อนหลาย (หน้า ๙๒)

๒.๒.๒.๒ สัมผัสพยัญชนะ

สำนวนไทยมีสัมผัสพยัญชนะ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

ก. สัมผัสในวรรค

สำนวนไทยอาจมีสัมผัสพยัญชนะในวรรคเดียวกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) สัมผัสพยัญชนะในคำที่อยู่ติดกัน คำที่สัมผัสนั้นอาจอยู่ต้นสำนวน กลางสำนวน

หรือท้ายสำนวนก็ได้

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๒ คำ

ขึ้นต่อ

หมายความว่าต้นเหตุที่เกิดเรื่อง

มีำมีต

หมายความว่าสิ่งที่ปรากฏเด่นชัดอย่างไม่ได้คาดหมายไว้

สำนวนไทยที่มี ๓ คำ

ตื่นก่อนไก่

หมายความว่าตื่นแต่มีต

เงาตามหัว

หมายความว่าสนิทกันมากไปไหนต้องไปด้วยกัน

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

ก่อกรรมทำเข็ญ

หมายความว่าทำให้คนอื่นต้องทุกข์ยากลำบาก

กระที่ไค้มีำ

หมายความว่าแสดงอาการดีใจ

เก็บหอมรอมริบ

หมายความว่าเก็บรวบรวมรักษาไว้ให้คงอยู่

สำนวนไทยที่มี ๔ คำน้ำ น้อยย่อมแพ้ไฟ

หมายความว่าคนจำนวนน้อยย่อมสู้คนจำนวนมากไม่ได้

แค้นงูมาปาก

หมายความว่าอยู่ใกล้กันมาก

สาวไส้ให้กา กิน

หมายความว่าเอาความลับมาแฉเปิดเผยให้คนทั้งหลายรู้โดยที่ตนเองไม่ได้ประโยชน์

อะไรเลย

สำนวนไทยที่มี ๖ คำดินแต่ดึก ลึกแต่หนุ่ม (หน้า ๔๗)แกงจืดจึงรู้ คุณ เกลือ

หมายความว่าคนที่มีประโยชน์อยู่ในครอบครัวหรือวงงาน นาน ๆ ไปก็มักจะถูก
ลืมหรือถูกมองข้ามความสำคัญไปจนกว่าจะมีปัญหาเกิดขึ้นและไม่มีใครแก้ปัญหานั้นได้ จึงจะมีคน
นึกถึงบุคคลผู้นั้นขึ้นมา

คบคนจรนอนหมอน หมื่น (หน้า ๔๔)สำนวนไทยที่มี ๗ คำ: ขี้ เขา โค ชิน ให้ กิน หญ้า

หมายความว่าบังคับชินใจให้ทำ

นก น้อย ทำ รัง แต่ พอ ตัว

หมายความว่า เป็นผู้น้อยทำอะไรต้องดูให้พอสมควรกับฐานะของตน

นกยูง ย่อม มี แวว ที่ หาง

หมายความว่า คนมีฐานะร่ำรวยหรือผู้ที่มีสกุลย่อมมีอะไรในตัวแสดงให้เห็น

สำนวนไทยที่มี ๘ คำคับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก

หมายความว่าถ้าใจสบายเสียอย่างเดียว สถานที่บ้านเรือนถึงจะคับแคบไม่กว้างขวางก็อยู่ได้ แต่ถ้าลำบากใจแล้ว ถึงสถานที่บ้านเรือนจะกว้างขวางใหญ่โตก็อยู่ไม่ได้

ซื้อวัวหน้านา ซื้อผ้าหน้าหนาว

เป็นคำตักเตือนเพื่อให้คนรู้จักวางแผนในการจับจ่ายใช้สอยให้เหมาะสมกับเวลาจะได้ไม่ต้องเปลืองเงินซื้อของแพงโดยไม่จำเป็น

สำนวนไทยที่มี ๙ คำพลังปากเสีย สิ้นพลังค้นหาค้นไม้ (หน้า ๙๙)ไม้คดคดได้ คนคดคดไม่ได้ (หน้า ๙๐)วัวเห็นแก่หญ้า ชี้อ้าเห็นแก่กิน

หมายความว่าตะกละตะกลามตั้งหน้าแต่จะกินท่าเดียว

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำคุบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ (หน้า ๙๑)ชาติเสียต้องไวล่าย ชาติชายต้องไวชื่อ

หมายความว่า เป็นผู้ชายที่เก่งกล้าสามารถแล้วต้องทำอะไรให้สมกับความเก่งนั้น

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำดูข้างให้ดูหน้าหนาว ดูสาวให้ดูหน้าร้อน

เป็นคำแนะนำในกาว่าดู "ข้าง" และ "สาว"

มีคอยู่ในเรือนเหมือนพริ้ว ข้าวอยู่ในเรือนเหมือนเม็บบ (หน้า ๙๙)สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำคนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย สามคนกลับบ้านได้ (หน้า ๙๑)สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำอยู่บ้านท่านอย่าดูตาย ขึ้นวัดขึ้นควายให้ลูกท่านเล่น (หน้า ๑๐๐)มีเงินมีทองเจรจาได้ มีไม้มีไถ่ปลูกเรือนงาม (หน้า ๑๐๐)

สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำ

มีผู้ผิดคิดจนตัวตาย ปลุกเรื่อนผิดคิดจนเรื่อนหลาย (หน้า ๔๒)

สำนวนไทยที่มี ๑๖ คำ

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพวยการถ่อพ่อไม่สู้ใคร (หน้า ๔๓)

นำสังเกตว่าสำนวนไทยที่มี ๑๑ คำในข้อมูลที่รวบรวมมาไม่มีลักษณะสัมผัสพยัญชนะ

ดังกล่าว

๒) สัมผัสพยัญชนะในคำที่มีใต้อันเดียวกัน คำที่สัมผัสกันอาจมีคำอื่นมาคั่นคำเดียวหรือหลายคำก็ได้และคำที่สัมผัสนั้นอาจอยู่ต้นสำนวน กลางสำนวนหรือท้ายสำนวนก็ได้

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

คู่เรียงเคียงหมอน

หมายความว่า เป็นสามีภรรยา

จับตัววางตา

หมายความว่า การกำหนดตัวบุคคลให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง

ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น

เจ็บแล้วต้องจำ

: หมายความว่า มีกรณีที่ทำให้ตนต้องเจ็บช้ำน้ำใจ จนต้องจำไว้เป็นบทเรียน

สำนวนไทยที่มี ๕ คำ

หักห้ามพรัด้วยเข่า

หมายความว่า ใช้อำนาจบังคับอย่างหักโหมรุนแรงเพื่อให้กระทำตามความประสงค์

ของตน

ดึงให้หลังหัก

หมายความว่า ถ้าทำอะไรไม่เด็ดขาดจริงจึงย่อมจะมีผลร้ายแก่ตนได้ในภายหลัง

สำนวนไทยที่มี ๖ คำขึ้นต้นไม้ปะรังแคน

หมายความว่าอยู่ในสภาพคับขันหนีจากภัยอย่างหนึ่งแล้ว กลับไปพบภัยอีกอย่างหนึ่ง
ยกฏเขาออกจากอก (หน้า ๔๗)

สำนวนไทยที่มี ๗ คำ

นกน้อยทำรังแต่พอตัว (หน้า ๑๐๒)

คอหยัก ๆ สักแต่ว่าคน (หน้า ๔๖)

สำนวนไทยที่มี ๘ คำ

ข้างพายทั้งตัว เอาใบปั้วปิด (หน้า ๔๘)

ดีลอคตาข้าง ห่างลอคตาเส้น

หมายความว่าทำอะไร ๆ ดูเป็นที่ดีวันละเฮียดละออดี แต่ความจริงไม่รอบคอบ
และมีช่องโหว่ทะเลหลวง

สำนวนไทยที่มี ๙ คำ

ไม้ทศคักได้ ทนศคักไม้ได้ (หน้า ๔๐)

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำ

มีเงินสู้ว่าน้อง มีทองสู้ว่าพี่

หมายความว่ามึงมีเงินทองแล้ว ใคร ๆ ก็ประจบเข้ามาเป็นญาติพี่น้อง

ความในอุ้ยย่น่าออก ความนอกอุ้ยย่น่าเข้า

หมายความว่าไม่ควรนำเรื่องราวระหองระแหงในบ้านไปเล่าให้คนอื่นฟัง และ
ไม่ควรนำเรื่องรุ่นวายจากภายนอกมาเล่าสู่คนในบ้านให้ต้องพลอยรำคาญไปด้วย

สำนวนไทยที่มี ๑๑ คำ

จอดเรือไม่ดูฝั่ง จะนั่งไม่ดูแผ่นดิน (หน้า ๔๔)

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ

ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ ผู้ปลูกตามใจผู้นอน (หน้า ๑๐๐)

มองตัวเองด้วยอุทธาน้ำ มองผู้อื่นด้วยตาหลัง

หมายความว่า เห็นดีแต่ของตัวเอง ส่วนของคนอื่นไม่ดีหมด

สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำ

อยู่บ้านท่านอย่าดูตาย ขึ้นวัวขึ้นควายให้ลูกท่านเล่น (หน้า ๑๐๐)

สำนวนไทยที่มี ๑๖ คำ

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพ่ายการถ่อพ่อไม่สู้ใคร (หน้า ๙๒)

ไม่รู้จักเสียเอาเรือมาจอด ไม่รู้จักมอดเอาไม้มาวาง (หน้า ๙๒)

ข. สัมพันธะระหว่างวรรค

สำนวนไทยอาจมีสัมพันธะปัญหาะระหว่างวรรค ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) สัมพันธะปัญหาะในคำที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันของแต่ละวรรค

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๖ คำ

ปล้ำฝึก ปลุกฝึก

หมายความว่า ไม่มีเรื่องก็พยายามทำให้มี เรื่องขึ้น หรือถูกเรื่องขึ้น

อุ้งก็รู้ว่า ซำก็แรง

หมายความว่า ต่างฝ่ายต่างก็ร้อนแรง

ผู้ให้รู้ คำให้รู้

หมายความว่า ผู้ให้เขาคิดใจบาดหมางแตกแยกกัน

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก

หมายความว่า มีความขุ่น เคืองโกรธแค้นไม่พอใจอย่างไรให้เก็บไว้ในใจ ส่วน

ภายนอกแสดงให้เห็นว่าดีด้วย

เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน (หน้า ๙๔)

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำ

คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ (หน้า ๔๑)

หุงข้าวประทศหมา บึงปลาประทศแมว

หมายความว่าแกล้งให้มาก ๆ เพื่อประทศใครที่อยากได้มาก แต่แล้วกลับเป็น
ผลเสียแก่ตนเอง ผลดีกลายเป็นตกกับคนอื่น นั่นก็คือทำแตกต้นในสิ่งที่ไม่ควรทำ

สำนวนไทยที่มี ๑๑ คำ

จับปลาให้กุมหัว จะเปลื้องข้าวอย่าให้มอง (หน้า ๔๑)

ดักลอบต้องหมิ่นกู เป็นเจ้าของต้องหมิ่นเกี้ยว (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ

ฝนจะตก ซีจะแตก คนจะตาย พระจะสึก (หน้า ๔๔)

สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำ

เนื้อไม้ไต่กิน หนังไม้ไต่รองนั่ง กระดุกแขวนคอ

หมายความว่าไม่มีส่วนได้ผลประโยชน์กับคน แต่ต้องพลอยเสียหายถึงตัวด้วย

คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย สามคนกลับบ้านได้ (หน้า ๔๑)

๒) สัมพันธภาพ ในคำที่อยู่ต่างตำแหน่งกันของแต่ละวรรค ลักษณะสัมพันธภาพ
แบบนี้มีตัวอย่างน้อยมาก เท่าที่พบมีดังนี้

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

คนยากว่าผี ผู้ดีว่าศพ

หมายความว่าความแตกต่างกันระหว่างคนยากจนกับคนผู้ดีมีเงิน อะไรที่เกี่ยว

ข้องกับผู้ดีมีเงินแล้วย่อมเป็นที่ยกย่องให้สูงกว่าคนยากจน

น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก (หน้า ๑๐๖)

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำ

มีทองเท่าหนวดกุ้ง นอนสะดุ้งเส้าเรือนไท

หมายความว่าไม่มีเงินเพียงเล็กน้อยก็ตื่นตื่น

สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำ

มีคอยู่ในเรือนเหมือนพรว้า ข้าอยู่ในเรือนเหมือนเมีย (หน้า ๔๔)

๒.๒.๓ การซ้ำคำในสำนวน

สำนวนไทยมักมีการซ้ำคำซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ การซ้ำคำในวรรคเดียวกันและการซ้ำคำระหว่างวรรค

๒.๒.๓.๑ การซ้ำคำในวรรค

ผู้วิจัยพบว่า สำนวนไทยไม่มีการซ้ำคำที่อยู่ติดกัน ถ้ามีก็เป็นคำซ้ำกัน
ไปเลย * ฉะนั้น การซ้ำคำในวรรคของสำนวนไทยจึงมีลักษณะเดียวคือ การซ้ำคำที่มีที่อยู่
ติดกัน ซึ่งอาจมีคำอื่นมาคั่นคำเดียวหรือหลายคำก็ได้ คำที่ซ้ำกันนั้นอาจอยู่ต้นสำนวน กลางสำนวน
หรือท้ายสำนวนก็ได้

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๓ คำ

เกลือจิ้มเกลือ

หมายความว่าคน เค็มกับคน เค็มพบกัน และต่างฝ่ายต่างมีชิ้นเชิง เล่ห์เหลี่ยมพอ ๆ กัน

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

เข้าได้เข้าไฟ

: หมายความว่าเวลาพลบค่ำ

ห้ามรุ่งห้ามค่ำ

หมายความว่าทั้งกลางวันและกลางคืนหรือตลอดทั้งวัน

มือห่างตีนห่าง

หมายความว่าทำอะไรอย่าสะเพร่า ไม่รอบคอบ ไม่ระมัดระวัง

* สำนวนไทยมีส่วนหนึ่งที่มาจากคำซ้ำ เช่น งู ๆ ปลา ๆ, กลัวย ๆ หมู ๆ สำนวนเหล่านี้ ผู้วิจัยไม่ถือว่าเป็นการซ้ำคำในสำนวน

สำนวนไทยที่มี ๔ คำ

ตาบอดสอดตาเห็น (หน้า ๔๐)

เสียงข้างกินซีข้าง

หมายความว่ามีส่วนมีผลประโยชน์พลอยได้จากหน้าที่ที่ตนทำอยู่เป็นประจำ

สำนวนไทยที่มี ๖ คำ

พลัดที่นาคาคืออยู่ (หน้า ๔๔)

อยู่ในปากเสื่อปากหมี่

หมายความว่าตกอยู่ในสภาพที่เป็นอันตรายหรือตกอยู่ในที่คับขัน

สำนวนไทยที่มี ๗ คำ

มือใครยาวสาวได้สาวเอา (หน้า ๔๖)

เสียงลูกเสื่อลูกจระเข้

หมายความว่าเสียงผู้ที่จะเป็นอันตรายแก่ตนได้ในภายหลัง

๒.๒.๓.๒ การซัดคำระหว่างวรรค

สำนวนไทยที่มี ๒ หรือ ๓ หรือ ๔ วรรคจะมีการซัดคำระหว่างวรรค ซึ่งแบ่ง
ได้ ๒ ลักษณะคือ

๑) การซัดคำที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันของแต่ละวรรค

ตัวอย่าง

สำนวนไทยที่มี ๖ คำ

ซีหมาเรา ซีหมาแห้ง (หน้า ๔๔)

ตีนแต่ตึก สิกแต่หนุ่ม (หน้า ๔๗)

สำนวนไทยที่มี ๗ คำ

เข้าตามตรอก ออกตามประตู (หน้า ๔๔)

ผีเรือนไม้ดี ผีอื่นพลอย

หมายความว่าคนในบ้านไม้ดี ก็เป็นช่องทางให้คนนอกบ้านล้วงล้า้นำความเดือดร้อน
หรือความเสียหายให้เกิดขึ้นในบ้านได้

สำนวนไทยที่มี ๘ คำชกน้ำ เข้าลึกชกตึกเข้าบ้าน (หน้า ๔๐)ชว ไม้ ไท้ ช้ำ น้ำ ไม้ ไท้ ชุ่น (หน้า ๔๔)สำนวนไทยที่มี ๙ คำพลังปาก เสียดสี พลังตีน ตกต้นไม้ (หน้า ๔๔)ไม่ เห็นแก่ซี ก็ เห็นแก่ผ้าเหลือง

หมายความว่าถึงไม่เห็นแก่ผู้หนึ่งก็ให้เห็นแก่อีกผู้หนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวผู้หนึ่งและ

มีคุณค่าต่อเราอยู่

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำคบคน ให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ (หน้า ๔๑)คนรัก เท่าฝัน หนึ่ง คนชัง เท่าฝัน สอง (หน้า ๔๔)สำนวนไทยที่มี ๑๑ คำฆ่า ข้างจะ เอางา เจรจา จะเอา ถ้อยคำ (หน้า ๔๔)จอก เรือไม่ คู่ฝั่ง จะนั่งไม่ คู่แผ่นดิน (หน้า ๔๔)สำนวนไทยที่มี ๑๒ คำปลุก เรือนตาม ใจผู้ อยู่ ผูก อยู่ตาม ใจผู้ นอน (หน้า ๑๐๐): มีเงินหรือ จะไว้ ของ มีทองหรือ จะไว้ แหวน (หน้า ๔๑)ฝน จะ ตก ซี จะ แตก คน จะ ตาย พระ จะ สึก (หน้า ๔๔)สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำไม่ เห็น น้ำ คัด กระ บอ ไม่ เห็น กระ รอก โก่ง หน้า ไม้ (หน้า ๔๒)เนื้อ ไม่ ได้ กิน หนัง ไม่ ได้ รอง นั่ง กระ ดุก แหวน คอ (หน้า ๑๐๘)สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำมี เงิน มี ทอง เจรจา ได้ มี ไม้ มี ไร่ ปลูก เรือน งาม (หน้า ๑๐๐)

สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ (หน้า ๔๒)

บุญมา ปัญาก็ช่วย พี่ป่วยก็หาย พี่หน่ายก็รัก (หน้า ๔๔)

สำนวนไทยที่มี ๑๕ คำ

มีผีผัดก็ตจนตัวตาย ปลุกเรณผัดก็ตจนเรณหลาย (หน้า ๔๖)

สำนวนไทยที่มี ๑๖ คำ

ถาวรกินถาวรอยู่ใครไม่สู้พ่อ ถาวรพายถาวรต่อพ่อไม่สู้ใคร (หน้า ๔๖)

ไม่รู้จักเสื่อเอาเรือมาจอด ไม่รู้จักมอดเอาไม้มาวาง (หน้า ๔๖)

๒) การซ้ำคำที่อยู่ต่างตำแหน่งกันในแต่ละวรรค

สำนวนไทยที่มี ๘ คำ

โก๋เห็นดินงู งูเห็นนมโก๋

หมายถึงคนสองคนซึ่งต่างก็รู้เล่ห์เหลี่ยมที่ซ่อนไว้ของกันและกัน พอละทำอะไร

ก็เข้าใจขึ้น เียงของกันและกันดี

เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม

หมายความว่าที่ใดแห่งใด เขามีประเพณีปฏิบัติกันอย่างไร เราเข้าไปอยู่ร่วม

กับเขาก็ต้องทำตามเขา เพื่อให้เข้ากับเขาได้

สำนวนไทยที่มี ๘ คำ

: วัวเห็นแก่หญ้า ชี้อ้าเห็นแก่กิน (หน้า ๑๐๓)

ไม้คดคดโค้ คนคดคดไม้โค้ (หน้า ๔๐)

สำนวนไทยที่มี ๑๐ คำ

น้ำมาปลา กินมด น้ำลตมดกินปลา

หมายความว่ายามชะตาขึ้น ทำกับเขาไม่ใช้อย่างไร ยามชะตาตก เขาก็กลับทำ

กับตัวไม่ใช้อย่างนั้น

สำนวนไทยที่มี ๑๑ คำ

ดกlobalต้องหมั้นกู เป็นเจ้าชู้ต้องหมั้นแก้ว (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๓ คำ

คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย สามคนกลับบ้านได้ (หน้า ๔๑)

สำนวนไทยที่มี ๑๔ คำ

ไว้ใจลูกตาบอดข้างเดียว ไว้ใจบ่าวตาบอดสองข้าง (หน้า ๔๒)

อยู่บ้านท่านอย่าดูตาย ขึ้นหัวขึ้นควายให้ลูกท่านเล่น (หน้า ๑๐๐)

สำนวนไทยที่มี ๑๖ คำ

การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพวยการต่อพ้อไม่สู้ใคร (หน้า ๔๒)

๒.๒.๔ การเลือกใช้คำ

ลักษณะการเลือกใช้คำในสำนวนไทย อาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ

๑. เลือกใช้คำที่มีความหมายตรงข้าม

ตัวอย่าง

น้ำช้อนออกไป น้ำใสเข้ามา

หมายความว่า อะไรที่ไม่ดีให้เปลื้องออกไปเสียจากตัว ทำแต่สิ่งดีให้มีในตัว

ในสำนวนนี้คำที่ ๒ กับคำที่ ๖ คือ "ช้อน" กับ "ใส" มีความหมายตรงข้ามกัน คำที่ ๓ กับคำที่ ๗ คือ "ออก" กับ "เข้า" และคำที่ ๔ กับคำที่ ๘ คือ "ไป" กับ "มา" ต่างก็มีความหมายตรงข้ามกัน

ค้นร้ายปลายดี

หมายความว่าตอนแรกก็ลำบากเดือดร้อน ตอนหลังมีความสุขหรือตอนแรกเป็นคนเกเร แต่ตอนหลังกลับเป็นคนดี ในสำนวนนี้คำแรกกับคำที่ ๓ คือ "ค้น" กับ "ปลาย" มีความหมายตรงข้ามกัน และคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ คือ "ร้าย" กับ "ดี" ก็มีความหมายตรงข้ามกัน

๒. เลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ตัวอย่าง

ก่อร่างสร้างตัว

หมายความว่าทำตัวของตัวให้เจริญขึ้นทีละน้อย จนมีฐานะมั่นคง ในสำนวนนี้คำแรกกับคำที่ ๓ คือ "ก่อ" กับ "สร้าง" มีความหมายใกล้เคียงกันคือ หมายถึงทำให้เกิดขึ้นหรือมีขึ้นและคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ คือ "ร่าง" กับ "ตัว" มีความหมายใกล้เคียงกันคือ หมายถึงร่างกายหรือตัวตน

ข้าวยากหมากแพง

หมายความว่าเกิดความอดอยากในบ้านเมือง อาหารมีข้าวและหมากเป็นต้น
มีราคาแพง ในส่วนวนนี้ คำแรกกับคำที่ ๓ คือ "ข้าว" กับ "หมาก" มีความหมายใกล้เคียง
กัน คือหมายถึงของกินและคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ คือ "ยาก" กับ "แพง" มีความหมายใกล้เคียงกัน
คือหมายถึงหายากหรือมีน้อย

๒.๒.๔ หน้าที่ของส่วนวน

เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ทางไวยากรณ์ของส่วนวนไทย
อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทดังนี้

๑. หน้าที่ของส่วนวนเหมือนคำ
๒. หน้าที่ของส่วนวนเหมือนประโยค

๑. หน้าที่ของส่วนวนเหมือนคำ

ส่วนวนไทยอาจทำหน้าที่เหมือนคำชนิดต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑) หน้าที่ของส่วนวนเหมือนคำนาม

ตัวอย่าง

กระโดนท้องพระโรง

หมายถึงผู้ที่ต้องทนรับคำบ่นจากผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา

- ก. ดูเถอะ เขาเห็นเราเป็นคนใช้หรือฝรั่งงั้นนะ อะไร ๆ ก็มาลงที่เราทั้งนั้น
- ข. ดูเถอะ เขาเห็นเราเป็นกระโดนท้องพระโรงหรือฝรั่งงั้นนะ อะไร ๆ ก็
มาลงที่เราทั้งนั้น

ในประโยค ก. คำว่า "คนใช้" เป็นคำนาม เราสามารถเอาส่วนวน "กระโดน
ท้องพระโรง" แทนที่คำว่า "คนใช้" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว

โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "กระโดนท้องพระโรง" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "คนใช้" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "กระโดนท้องพระโรง" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำนาม

กระดิ่งจาลนไฟ

หมายถึงผู้หญิงที่ผ่านการแต่งงานมาแล้ว มีเสน่ห์ขี้อวยวน รู้จักชั้นเชิงในเรื่องความรักเป็นอย่างดี

- ก. ผู้หญิงคนนั้นแน่ะ
- ข. กระดิ่งจาลนไฟคนนั้นแน่ะ

ในประโยค ก. คำว่า "ผู้หญิง" เป็นคำนาม เราสามารถเอาส่วน "กระดิ่งจาลนไฟ" แทนที่คำว่า "ผู้หญิง" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "กระดิ่งจาลนไฟ" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "ผู้หญิง" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "กระดิ่งจาลนไฟ" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำนาม

๒) หน้าที่ของคำนาม เหมือนคำกริยา

ตัวอย่าง

กลับบ้านเก่า

หมายความว่าตาย

- ก. นายอรุณตายเสียแล้ว นำเสียตายนะ
- ข. นายอรุณกลับบ้านเก่าเสียแล้ว นำเสียตายนะ

ในประโยค ก. คำว่า "ตาย" เป็นคำกริยา เราสามารถเอาส่วน "กลับบ้านเก่า" แทนที่คำว่า "ตาย" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "กลับบ้านเก่า" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ "ตาย" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "กลับบ้านเก่า" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา

เข้าค่ายเข้าเข็ม

หมายความว่ากำลังถึงเวลาสำคัญ

- ก. เหตุการณ์กำลังจวนแจ เขาก็มาถึงพอดี
- ข. เหตุการณ์กำลังเข้าค่ายเข้าเข็ม เขาก็มาถึงพอดี

ในประโยค ก. คำว่า "จวนแจ" เป็นคำกริยา เราสามารถเอาส่วน "เข้าด้าย
เข้าเข็ม" แทนที่คำว่า "จวนแจ" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่
ความสัมพันธ์ระหว่าง "เข้าด้ายเข้าเข็ม" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ
"จวนแจ" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "เข้าด้ายเข้าเข็ม" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา

๓) หน้าที่ของส่วนเหมือนคำคุณศัพท์

ตัวอย่าง

มีดฟ้ามีวดิน

หมายความว่ามากมาย

ก. ในสนามกีฬามีผู้ชมมากมาย

ข. ในสนามกีฬามีผู้ชมมีดฟ้ามีวดิน

ในประโยค ก. คำว่า "มากมาย" เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถเอาส่วน
"มีดฟ้ามีวดิน" แทนที่คำว่า "มากมาย" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว
โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "มีดฟ้ามีวดิน" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์
ของ "มากมาย" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "มีดฟ้ามีวดิน" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำคุณศัพท์

เข้าได้เข้าไฟ

หมายถึงเวลาค่ำ

ก. เมื่อเขากลับถึงบ้านเป็นเวลามืดแล้ว

ข. เมื่อเขากลับถึงบ้านเป็นเวลาเข้าได้เข้าไฟแล้ว

ในประโยค ก. คำว่า "มืด" เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถเอาส่วน "เข้าได้
เข้าไฟ" แทนที่คำว่า "มืด" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว โดยที่
ความสัมพันธ์ระหว่าง "เข้าได้เข้าไฟ" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ
"มืด" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "เข้าได้เข้าไฟ" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำคุณศัพท์

๔) หน้าที่ของส่วนเหมือนคำกริยาวิเศษณ์

ตัวอย่าง

ควานึงคาเขา

หมายความว่าจับได้ขณะที่กำลังกระทำความคิดอยู่

- ก. เราจับได้แน่นคนอย่างนี้ เธอยังจะปฏิเสธอีกหรือ
 ข. เราจับได้คาหนังคาเขาอย่างนี้ เธอยังจะปฏิเสธอีกหรือ

ในประโยค ก. คำว่า "แน่น" เป็นคำกริยาวิเศษณ์ เราสามารถเอาส่วน
 "คาหนังคาเขา" แทนที่คำว่า "แน่น" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว
 โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "คาหนังคาเขา" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ
 "แน่น" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "คาหนังคาเขา" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยาวิเศษณ์

สุกเอาเผากิน

หมายความว่าทำลวก ๆ ทำเอาง่าย ๆ ไม่พิถีพิถัน

- ก. ฉันไม่ชอบคนที่ทำงานอย่างลวก ๆ
 ข. ฉันไม่ชอบคนที่ทำงานอย่างสุกเอาเผากิน

ในประโยค ก. คำว่า "ลวก ๆ" เป็นคำกริยาวิเศษณ์ เราสามารถเอาส่วน
 "สุกเอาเผากิน" แทนที่คำว่า "ลวก ๆ" ในประโยค ก. ได้ กลายเป็นประโยค ข. ดังกล่าว
 โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "สุกเอาเผากิน" กับคำอื่น ๆ ในประโยคยังคงเหมือนความสัมพันธ์
 ของ "ลวก ๆ" กับคำอื่น ๆ ในประโยค ถือได้ว่า "สุกเอาเผากิน" ทำหน้าที่ได้เหมือนคำกริยา-
 วิเศษณ์

๒. หน้าที่ของส่วนเหมือนประโยค

ส่วนไทยนอกจากจะทำหน้าที่เหมือนคำชนิดต่าง ๆ ในไวยากรณ์ดังได้กล่าว
 มาแล้วข้างต้น ยังสามารถทำหน้าที่เหมือนประโยคได้

ตัวอย่าง

รวไม่กินหญ้าอย่าข่มเขา

หมายความว่าอย่าบังคับให้ใครทำในสิ่งที่ไม่พอใจ

- ก. เขาไม่ยินยอมแน่ คุณอย่าไปบังคับเขาเลย
 ข. รวไม่กินหญ้าอย่าข่มเขา คุณอย่าไปบังคับเขาเลย

ในตัวอย่างก. นั้น มี ๒ ประโยค คือ (๑) "เขาไม่ยินยอมแน่" และ (๒) "คุณ
 อย่าไปบังคับเขาเลย" เราสามารถเอาส่วน "รวไม่กินหญ้าอย่าข่มเขา" แทนที่ประโยค (๑)

ในตัวอย่าง ก. ได้กลายเป็นตัวอย่าง ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนวน "ขวัญไม่กินหญ้าอย่างข่มเขา" กับประโยคที่ตามมาในตัวอย่าง ข. ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของ ประโยค (๑) กับประโยค (๒) ในตัวอย่าง ก. ถือได้ว่า "ขวัญไม่กินหญ้าอย่างข่มเขา" ทำหน้าที่ ได้เหมือนประโยค

ความขวัญไม่กินหญ้า ความควายเข้ามาแทรก

หมายความว่า มีเรื่องมีราวเดือดร้อนเกิดขึ้น ยังไม่ทันจะเสร็จ เรื่องก็มี

เรื่องใหม่ซ้อนขึ้นมาอีก

ก. เรื่องยุ่งจริง ๆ ปัญหาที่ยังแก้ไม่ตก ปัญหาอื่นก็เกิดขึ้นอีกแล้ว

ข. เรื่องยุ่งจริง ๆ ความขวัญไม่กินหญ้า ความควายเข้ามาแทรก

ในตัวอย่าง ก. นั้น มี ๓ ประโยค คือ (๑) "เรื่องยุ่งจริง ๆ" (๒) "ปัญหาที่ยังแก้ไม่ตก" และ (๓) "ปัญหาอื่นก็เกิดขึ้นอีกแล้ว" เราสามารถเอาส่วนวน "ความขวัญไม่กินหญ้า ความควายเข้ามาแทรก" แทนที่ประโยค (๒) กับประโยค (๓) ในตัวอย่าง ก. ได้ กลายเป็นตัวอย่าง ข. ดังกล่าว โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนวน "ความขวัญไม่กินหญ้า ความควายเข้ามาแทรก" กับประโยคแรก ในตัวอย่าง ข. ยังคงเหมือนความสัมพันธ์ของประโยค (๒) และ (๓) ในตัวอย่าง ก. กับประโยค (๑) ในตัวอย่าง ก. ถือได้ว่า "ความขวัญไม่กินหญ้า ความควายเข้ามาแทรก" ทำหน้าที่ได้เหมือนประโยค

๒.๒.๖ ความหมายของส่วนวน

ผู้วิจัยจะศึกษาความหมายของส่วนวนในเรื่องต่อไปนี้

๒.๒.๖.๑ ความหมายต่าง ๆ ของส่วนวน

ความหมายของส่วนวนนั้น เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ มากมายอาจแยก

ประเภทได้ดังนี้

๑) ความหมายเกี่ยวกับลักษณะหรือคุณสมบัติ

ตัวอย่าง

สมหยิกหน้ากล้อ

หมายถึงลักษณะของคน โบราณถือว่าคนที่มีลักษณะดังกล่าวคบยาก

คยชาตบาดตาย

หมายถึง เรื่องสำคัญหรือร้ายแรงที่อาจจะถึงเสียชีวิตได้

๒) ความหมายเกี่ยวกับอาการ

ตัวอย่าง

ตื่นแรงตื่นกา

หมายความว่า ตื่นออกท่าทางเอะอะแสดงอาการโกรธเคือง

เป็นผื่นเป็นไฟ

หมายความว่ามีความโกรธเต็มที่ หรือรู้สึกโกรธรุนแรงขึ้นมาในทันที

๓) ความหมายเกี่ยวกับสภาพการณ์

ตัวอย่าง

กลืนไม่เข้าคายไม่ออก

หมายความว่า รู้สึกอึดอัดใจไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร ทำให้ตัดสินใจ

ไปถูก

อยู่ในปากเสียปากหนี

หมายความว่าตกอยู่ในสภาพที่คับขัน อยู่ในอันตราย

๔) ความหมายเกี่ยวกับขนาดหรือระยะทาง

ตัวอย่าง

ที่เท่าแมงคินตาย

หมายความว่าเนื้อที่มีขนาดเล็ก

แค่มูกมาปาก

หมายถึงระยะทางระหว่างสถานที่สองแห่งที่ใกล้กันมาก

๕) ความหมายเกี่ยวกับเวลา

ตัวอย่าง

ชั่วฟ้าดินสลาย

หมายความว่า ทราบเท่าฟ้าดินแตกสลาย คือหมายถึงตลอดกาล

ครึ่งพระเจ้าเหา

หมายความว่านานมากแล้ว

๖) ความหมายเกี่ยวกับจำนวน

ตัวอย่าง

ร้อยแปด

หมายความว่ามากมายต่าง ๆ นานา

หยิบมือเดียว

หมายความว่ามิจำนวนน้อยมาก

๗) ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรม

ตัวอย่าง

ขนทรายเข้าวัด

หมายถึงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่เสียประโยชน์ก็ถือว่า ยกให้แก่ส่วนรวม ไม่ต้องมีอะไรมาชดเชยก็ได้

มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ

หมายความว่าไม่ช่วยเขาทำงานแล้วยังทำตัวให้เป็นที่กีดขวางเกะกะ
แ่งงานของเขาคือด้วย

๘) ความหมายเกี่ยวกับความเป็นจริง

กล้านักมกขึ้น

หมายความว่ากล้ามากเกินไปมักจะเป็นอันตราย

น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ

หมายความว่าคนจำนวนน้อยย่อมสู้คนจำนวนมากไม่ได้

๒.๒.๖.๒ การเปรียบเทียบกับสำนวน

ผู้วิจัยได้พบว่าสำนวนไทยส่วนมากจะมีการเปรียบเทียบ ทำให้จำแนกสำนวนได้เป็น

๓ ประเภทดังนี้

๑) สำนวนที่มีการเปรียบเทียบ

สำนวนประเภทที่มีการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง อาจจะมีคำที่ใช้แสดงการเปรียบเทียบ เช่น "เหมือน" "แค่" "เป็น" "เท่า" อยู่ในสำนวนหรือไม่ก็ได้

ตัวอย่าง

ปัญหาแก้ทางฮ้าง สำนวนที่มีการเปรียบเทียบปัญหากับทางฮ้าง ซึ่งมีลักษณะสั้นและเล็ก นำไปใช้หมายความว่า มีสติปัญญาหรือความรู้น้อย

พูดล่องเป็นล่องน้ำ สำนวนที่มีการเปรียบเทียบการพูดกับล่องน้ำ ซึ่งเรือจะแล่นไปมาได้สะดวก ไม่ติดขัด นำไปใช้หมายถึง การพูดจาคล่องแคล่ว

๒) สำนวนที่นำไปใช้เปรียบเทียบ

สำนวนประเภทที่ไม่มีมีการเปรียบเทียบอยู่ในสำนวน แต่นำไปใช้เปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ สภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

ตัวอย่าง

ผักชีโรยหน้า สำนวนนี้ความหมายตามตัวคือ เมื่อทำอาหารเสร็จแล้ว ก็ใช้ใบผักชีโรยหน้าเล็กน้อย เพื่อให้ทำให้อาหารดูสวยงามน่ารับประทาน นำไปใช้หมายถึง การทำให้อู่อุดแต่เพียงผิวนอกหรือฉาบหน้า

นั่งร้าน สำนวนนี้ความหมายตามตัวคือ โครงที่ผูกขึ้นเพื่อยืนหรือเดินข้ามสิ่งก่อสร้าง เพื่อสะดวกในการก่อสร้างหรือซ่อมแซม เมื่อเสร็จแล้วก็รื้อออก นำไปใช้หมายถึง บุคคลที่ช่วยเหลือให้บุคคลอื่นขึ้นสู่อำนาจ เมื่อบุคคลนั้นขึ้นเสวยอำนาจแล้ว ก็ทำลายหรือฆ่าบุคคลที่ช่วยเหลือเสีย

๓) สำนวนที่ไม่มีมีการเปรียบเทียบ

สำนวนประเภทที่ไม่มีมีการเปรียบเทียบอยู่ในสำนวนและมีคำนำไปใช้เปรียบเทียบกับสิ่งใด มีความหมายตรงไปตรงมา

ตัวอย่าง

ตบมือตบตีน สำนวนนี้หมายความว่า แสดงกริยาชอบใจเต็มที่

เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย ส่วนหนึ่งหมายความว่า เสียเพียงเล็กน้อย
ไม่ใคร่ยอมเสีย แต่แล้วกลับกลายเป็นต้องเสียมากไปกว่าที่จะยอมเสียเพียงเล็กน้อย

สรุป

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยพอจะสรุปลักษณะที่เหมือนและ
ต่างกันของสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านจำนวนคำ สัมผัส การกำหนดเสียงวรรณยุกต์ การ-
ซ้ำคำ การเลือกใช้คำ หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายได้ดังนี้

๑. ในด้านจำนวนคำสำนวนจีนและสำนวนไทย มีลักษณะที่คล้ายกันคือ นิยมใช้คำ
ตั้งแต่ ๓ คำถึง ๑๐ คำ ที่เกิน ๑๐ คำขึ้นไปก็มีบ้าง แต่น้อยมาก และถ้ามีคำตั้งแต่ ๖ คำ
ขึ้นไป มักจะแบ่งออกได้เป็น ๒ วรรค

ข้อแตกต่างระหว่างสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านจำนวนคำก็คือ สำนวนจีนต้องมี
ตั้งแต่ ๓ คำขึ้นไป แต่สำนวนไทยนั้นมี ๑ คำหรือ ๒ คำก็ได้

๒. ในด้านสัมผัส สำนวนจีนและสำนวนไทยมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ
ในด้านสัมผัสสระสำนวนจีนและสำนวนไทยมีลักษณะที่เหมือนกันคือ

- ก. ทั้งสำนวนจีนและสำนวนไทยมีสัมผัสสระในวรรคและระหว่างวรรค
- ข. คำในวรรคเดียวกันที่สัมผัสกันอาจอยู่ติดกันหรือมีคำอื่นมาคั่นก็ได้ และ
อยู่ต้นหรือกลางหรือท้ายสำนวนก็ได้

ข้อแตกต่างระหว่างสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านสัมผัสสระก็คือ

- ก. สำนวนไทยที่มี ๓ คำ มีสัมผัสสระคำที่อยู่ติดกัน แต่สำนวนจีนที่มี ๓ คำไม่มี
ลักษณะสัมผัสดังกล่าว
- ข. สัมผัสสระระหว่างวรรคในสำนวนไทยส่วนใหญ่จะเป็นสัมผัสระหว่างคำสุดท้าย
ของวรรคแรกกับคำที่ ๑ - ๔ ของวรรคถัดไป แต่สัมผัสสระระหว่างวรรคในสำนวนจีน ส่วนใหญ่
จะเป็นสัมผัสระหว่างคำสุดท้ายของวรรคแรกกับคำสุดท้ายของวรรคถัดไป สำนวนจีนที่มีสัมผัสสระ
ระหว่างคำสุดท้ายของวรรคแรกกับคำที่มีใช้คำสุดท้ายของวรรคถัดไปมีอยู่แบบเดียว คือระหว่าง
คำสุดท้ายของวรรคแรกกับคำแรกของวรรคที่ ๒ ในสำนวนจีนที่มี ๔ คำเท่านั้น และสำนวนไทย

ที่มีสัมพัลสระหว่างววรรคแบบสำนวนจีนก็มีแต่เป็นลักษณะที่พบน้อยมาก จากข้อมูลที่รวบรวมได้
สำนวนไทยที่มีสัมพัลสระหว่างววรรคมีเพียง ๒ สำนวนเท่านั้น

ในด้านสัมพัลสยัญชนะสำนวนจีนและสำนวนไทยมีลักษณะที่เหมือนกันคือ

- ก. ทั้งสำนวนจีนและสำนวนไทยมีสัมพัลสยัญชนะในววรรคและระหว่างววรรค
- ข. คำในววรรคเดียวกันที่สัมพัลสกันอาจอยู่ติดกันหรือมีคำอื่นมาคั่นก็ได้ และอยู่ต้น
หรือกลาง หรือท้ายสำนวนก็ได้
- ค. คำที่อยู่ต่างววรรคกันที่สัมพัลสกันจะอยู่ในตำแหน่งเดียวกัน หรือต่างตำแหน่งกัน
ก็ได้

ข้อแตกต่างระหว่างสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านสัมพัลสยัญชนะก็คือ

ก. สำนวนไทยที่มี ๒ คำหรือ ๓ คำมีสัมพัลสยัญชนะที่อยู่ติดกัน แต่สำนวนจีน ที่มี ๓ คำ
นั้นไม่มีลักษณะสัมพัลสยัญชนะดังกล่าว

ข. สำนวนไทยที่มี ๒ ววรรคจะมีสัมพัลสยัญชนะระหว่างคำสุดท้ายของววรรคแรกกับ
คำสุดท้ายของววรรคหลัง แต่สำนวนจีนที่มี ๒ ววรรคจะมีสัมพัลสยัญชนะระหว่างคำแรกของววรรค
แรกกับคำสุดท้ายของววรรคหลัง หรือสัมพัลสยัญชนะระหว่างคำสุดท้ายของววรรคแรกกับคำแรก
ของววรรคหลัง สำนวนไทยที่มีสัมพัลสยัญชนะระหว่างคำสุดท้ายของววรรคแรกกับคำแรกของววรรค
หลัง จากข้อมูลที่รวบรวมได้มีเฉพาะสำนวนไทยที่มี ๘ คำเท่านั้น และสำนวนไทยที่มีสัมพัลสยัญชนะ
ระหว่างคำแรกของววรรคแรกกับคำสุดท้ายของววรรคหลังจากข้อมูลที่รวบรวมได้ก็มีเพียง ๒ สำนวน
เท่านั้น

ค. ในด้านการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ มีแต่สำนวนจีนเท่านั้นที่มีการกำหนดเสียง
วรรณยุกต์

๔. ในด้านการซ้ำคำ สำนวนจีนและสำนวนไทยมีลักษณะที่คล้ายกันคือ มีการซ้ำคำ
ที่อยู่ในววรรคเดียวกัน และซ้ำคำที่อยู่ต่างววรรค คำที่อยู่ในววรรคเดียวกันและซ้ำกันนั้นอาจอยู่
ติดกันหรือมีคำอื่นมาคั่นก็ได้ และอยู่ต้นหรือกลางหรือท้ายสำนวนก็ได้ ส่วนคำที่อยู่ต่างววรรคกัน
และซ้ำกันนั้น อาจเป็นคำที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันของแต่ละววรรคหรืออยู่ในตำแหน่งต่างกันก็ได้

ข้อแตกต่างระหว่างสำนวนจีนและสำนวนไทยในด้านการเข้าคำก็คือ การเข้าคำในวรรณคดีของสำนวนจีนนั้น คำที่เข้ากันอาจอยู่ติดกันหรือมีคำอื่นมาคั่นก็ได้ แต่การเข้าคำในวรรณคดีของสำนวนไทยมีลักษณะเดียว คือการเข้าคำที่มีคำอยู่ติดกัน

๕. ในด้านการเลือกใช้คำ สำนวนจีนและสำนวนไทยมีลักษณะที่เหมือนกัน คือเลือกใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม และเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

๖. ในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ สำนวนจีนและสำนวนไทยอาจทำหน้าที่เหมือนคำชนิดต่าง ๆ ในไวยากรณ์ได้ ๔ ชนิด อันได้แก่คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เหมือนประโยคได้ด้วย

๗. ในด้านความหมาย ทั้งสำนวนจีนและสำนวนไทย อาจมีความหมายเกี่ยวกับลักษณะหรือคุณสมบัติ อากาโร สภาพการณ์ ขนาดหรือระยะทาง เวลา จำนวน พฤติกรรมและความ—เป็นจริง

นอกจากนี้ทั้งสำนวนจีนและสำนวนไทยยังแบ่งประเภทได้เป็น สำนวนที่มีการเปรียบเทียบ สำนวนที่นำไปใช้เปรียบเทียบ และสำนวนที่ไม่มีการเปรียบเทียบและมิได้นำไปใช้เปรียบเทียบ

ศูนย์วิทยพัชการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย